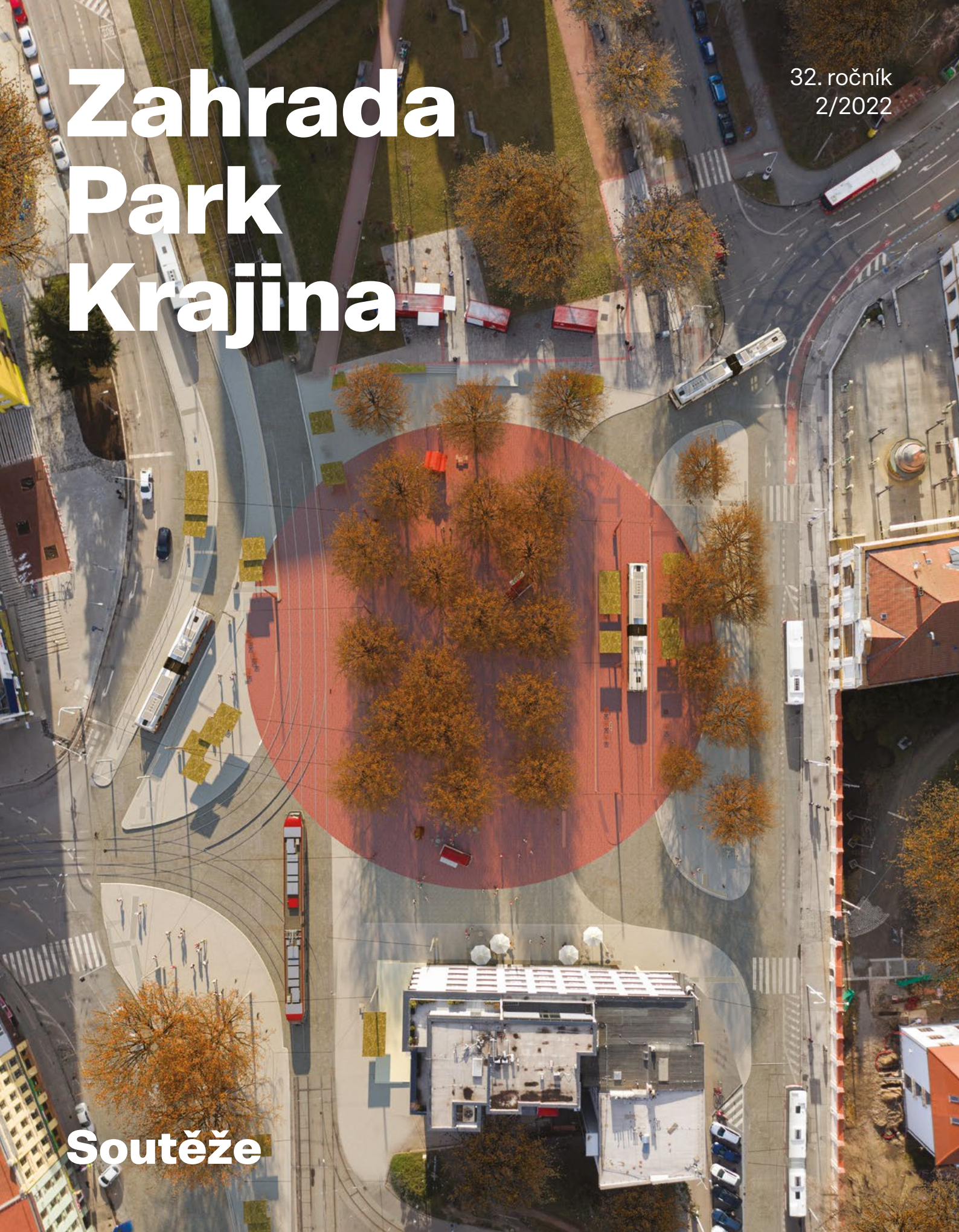




Zahrada Park Krajina

32. ročník
2/2022

Soutěže

Bud'te pokrokoví

VYBUDUJTE BIOKOUPALIŠTĚ

Vybudování a provoz
biokoupaliště stojí
méně než zajištění
klasického bazénu

ÚSPORA



EFEKTIVNOST



Ekologický
a energeticky
úsporný provoz
bez použití
chemie



UDRŽITELNOST

Můžete využít
starou nádrž
či koupaliště

Víme, co děláme

Najdeme vhodné řešení pro vaši lokalitu.
Zajistíme realizaci, poskytneme údržbu.
Kontaktujte nás. Rádi přijedeme za Vámi.



WWW.GABRIEL.CZ

- 8** **Historie** Marek Ehrlich
Zámecký park v Červeném Dvoře
- 12** **Zesvěta** Katarína Ruschková
Krátké toulání malým kouskem Norska
- 16** **Správa zeleně** Jaroslav Brůžek, Tomáš Turek
Jarní cibuloviny a dvouletky ve Strakonici
- 22** **Dílo** Ivar Otruba, Tomáš Popelínský
Mendelovy zahrady
- 26** **Arboristika** Alena Klimešová
Prokořitelný prostor pro stromy I. Strukturální substráty
- 30** **Výstavnictví** Michal Poláček
Flora Olomouc ukázala trendy 21. století
- 36** **Téma** Kateřina Čadková
Rozhovor s Ondřejem Chybíkem
- 40** **Téma** Martin Ander
Adaptterra Awards už čtvrtým rokem ukazuje, jak na klima
- 43** **Téma** Karel Slánský
Laurus
- 46** **Téma** Tereza Mácová
Svoboda jako prostor k inovaci a tvorbě neopakovatelného
- 50** **Téma** Jan Trpkoš
Dialog duchovní a zemědělské krajiny
- 53** **Téma** Lenka Dundelová
Nebezpečné rostliny v zahradách a parkových úpravách
- 56** **Téma** Martina Havlová
Aktivní mobilita a Cena Víta Brandy
- 58** **Fejeton** Lenka Šulcová
Nech brouka žít

Zahrada Park Krajina

2/2022

Odborný časopis oboru zahradní a krajinářská tvorba vydává Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s.
www.zahrada-park-krajina.cz



Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu

Redakční rada

Petr Förchtgott (předseda)
tel.: 604 872 403, petrftt@volny.cz
Zuzana Řezníčková (místopředsedkyně)
tel.: 603 102 567, reznickova@kalina.cz
Kateřina Čadková, Alena Klimešová,
Ondřej Kofroň, Helena Růžicková, Aleš Steiner,
Jitka Vágnerová

Centrální e-mail pro odesílání článků

redakcni.rada.zpk@seznam.cz

Vydavatel

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s. Plzeňská 247/59, 150 00 Praha 5,
Tel.: 257 323 953, e-mail: kancelar@szkt.cz,
www.szkt.cz

Vydavatelský servis

PRO VOBIS, s.r.o., Kladenská 107, 160 00 Praha 6
Mgr. Michal Babor (tel. 721 481 579,
m.babor@provobis.cz)
Grafická úprava: Petr Bláha (info@petrblaha.cz)

Distribuce v ČR: SEND Předplatné

Distribuce na Slovensku: Pressmedia, spol. s r.o.
Roční předplatné činí 724 Kč.
Cena jednoho čísla je 181 Kč.
Předplatné a příjem inzerce vyřizuje vydavatel.
Reg. zn. MK ČR 6449
ISSN 1211-1678

© Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s.

Žádná část tohoto díla nesmí být jakoukoli formou šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Foto na titulní straně: Vizualizace rekonstrukce Mendlova náměstí v Brně (Chybík+Křištof Architects & Urban Designers)



Zahrada - Park - Krajina

Editorial

Fenomén soutěží pochází z dob olympijských her starověkého Řecka, kde byla harmonie mezi estetikou a architektonickou realizací hodnocena v procesu veřejného hlasování. V období renesance ve Florencii byly nejprve stanoveny písemné požadavky a na jejich základě se hledalo nejlepší řešení.

V České republice sahá historie architektonických soutěží do 19. století. První doloženou soutěží na našem území je soutěž na Okružní třídu, tzv. Ringstrasse, v Brně z roku 1861. Prvenství tedy nese urbanisticko-krajinářské řešení, které přineslo do centra města po vzoru Vídně parkový okruh. Následovala významná soutěž o návrh novorenesanční budovy Národního divadla, ve které uspěl Josef Zítka. Z prvorepublikových soutěží je nutné zmínit návrh brněnského výstaviště od Emila Králíka a pražské hlavní nádraží Josefa Fanta. Na mezinárodní scéně rezonoval návrh televizní věže na Ještědu od Karla Hubáčka, která byla dokončena v roce 1973 a za kterou autor dostal prestižní Perretovu cenu.

Od roku 1989 jsou podmínky pro soutěže transparentní, demokratické a hodnocené nezávislou odbornou porotou. Každým rokem u nás architektonických soutěží přibývá, zejména pro významné prostory a stavby v centrech měst, jejichž mnohdy futuristické řešení otevírá debatu nejen architektů, ale i široké veřejnosti.

Téma soutěží začíná rozhovorem s Ondřejem Chybíkem, který je spolu s Michalem Křištofem výraznou tvůrčí osobností na poli soutěží u nás i v zahraničí. Vývoj soutěže Adapterra Awards zaměřené na nejlepší adaptační opatření na změny klimatu přibližuje Martin Ander. Nejsledovanější soutěží loňského roku, kterou ovládli krajinářští architekti, je pražský Park U Vody. O zážitky, emoce a poutavé vizualizace se za celý tým podělila autorka Tereza Máčová. Pohledem porotce Ceny Víta Brandy nás seznámila Martina Havlová, kde a jak oceněné realizace zlepšují podmínky aktivní mobility. Ze studentských soutěží přinášíme reportáž o průběhu a výsledcích prvního ročníku soutěže Laurus, o vítězi loňského ročníku Olověného Dušana, kterým je Jan Trpkoš, i nejlepší závěrečnou práci Lenky Dundelové z České zahradnické akademie v Mělníku.

Poznejte ideje a zkušenosti, které stojí za vítěznými díly. Možná vás inspirují k účasti!

Helena Růžičková





Obnova zámeckého rybníku v Lednici

Skončila další etapa projektu Biosférické rezervace Dolní Morava na odbahnění lednického Zámeckého rybníku. Část odtěženého materiálu byla použita na zvětšení plochy ostrovů – prstence holé půdy a plochy s mělkou příbřežní částí jsou dobře vidět na aktuálních snímcích, vlevo je původní stav. Rybník bude napuštěn do září, pak budou práce pokračovat. Úplně hotovo bude na jaře 2023.

— Zdroj: CHKO Pálava



Mozaika Moravského Toskánska – vítěz prvního ročníku Ceny za krajinu

Dříve intenzivně využívaná zemědělská krajina, teď pestrá přírodní mozaika přezdívaná Moravské Toskánsko. Proměna okolí Šardic na Hodonínsku učarovala i porotcům prvního ročníku soutěže Cena za krajinu.

Tamní ekozemědělec Petr Marada za ni získal první místo a 100 tisíc korun. Výsledky vyhlásili 11. února 2022 ve Křtinách na Blanensku zástupci Jihomoravského kraje. Část půdy, kde se před lety rozkládaly jen lány polí, Petr Marada zalesnil, založil tam mokřady a postupně i další přírodní pásy a vysadil stromovádi. „*Daří se nám dlouhodobě dobrá věc, ze které máme radost. V soutěži jsem chtěl ukázat, co smysluplného se dá dělat tak, aby bylo lépe,*“ uvedl zemědělec. Do soutěže se přihlásilo celkem 43 projektů. „*Bylo opravdu náročné vybrat z nich ten nejlepší. Mozaika Moravského Toskánska zvítězila díky svému charakteru a rozsa-*hu. Děkuji všem za inspirativnost a už se těším na další ročník,“ shrnul náměstek pro životní prostředí a předseda hodnotící komise Lukáš Dubec.

— Zdroj: cenazakrajinu.cz

Česká expozice na Floriade

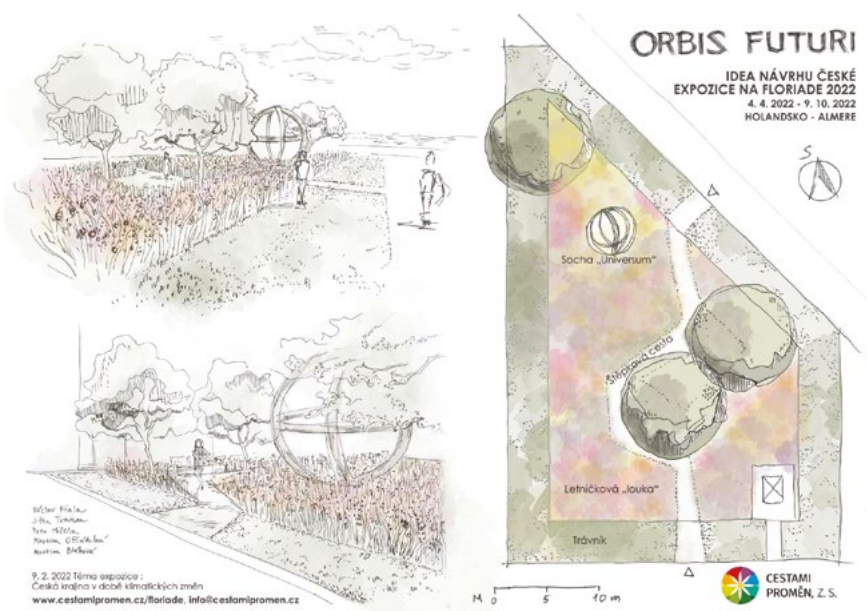
Floriade Expo 2022 je mezinárodní zahradnická výstava pořádaná v Nizozemí jednou za deset let. Letošní ročník přináší téma Growing Green Cities a se zde skloňovat pojmy udržitelnost, životaschopnost a nadějná budoucnost.

Téma plánované české expozice vychází z poselství světově uznávaného velikána Jana Amose Komenského a jeho i v dnešní době aktuálního díla Labyrint světa a ráj srdce. Komenský je pohřben v nedalekém Naardenu, což dává tomuto spojení další dimenzi. „Navazujeme na celkovou filozofii nové čtvrti a výstavy, která mimo jiné akcentuje uvědomělejší životní styl a inteligentní zásobování energiemi,“ přibližuje principy připravované expozice krajinářská architektka Jitka Trevisan.

Česká expozice znázorňuje rozkvetlou louku, jakýsi symbol návratu k druhové rozmanitosti, protknutou jednoduchou pěšinou. Na trase je pod stromy rozšířené místo, „srdce“, ve kterém má návštěvník možnost uvědomit si podstatu celé expozice. Tady je přímé napojení na Komenského dílo a kdo se zastaví, může vnímat jeho poselství.

Akcentem je dřevěná socha Václava Fialy „Universum“, vesmír, jehož jsme součástí, a který nám dává možnost poznat význam a důležitost naší planety jako místa pro život člověka a všech ostatních.

— Zdroj: cestamipromen.cz/floriade_trevisan.cz



Landscape Architecture Europe #6

6. ročník knihy rozebírá 69 soudobých projektů po celé Evropě. Mezinárodní porota vybrala inovativní díla s ohledem na udržitelný rozvoj třetí dekády 21. století. Pečovat, tvořit a jednat jsou tři pilíře, které jsou společnými jmenovateli vybraných projektů a zároveň jsou nezbytné pro budoucnost krajinářské architektury. Publikace vznikla za podpory IFLA.

— Zdroj: landscapearchitectureeurope.com



Nový ročník Landscape Festivalu Praha 2022

Festival zaměřený na krajinu, město a veřejný prostor vyhláší otevřenou výzvu pro projekty, které dočasně ožíví konkrétní lokality v rámci připravovaného 10. ročníku. Festival představí Prahu v nových environmentálních souvislostech s důrazem především na revitalizovanou území bývalé železniční infrastruktury. Hlavními tématy této výzvy je pak znovuvyužití a redefinování významu konkrétních míst v okolí Smíchovského nádraží v Praze. Zvolená místa dohromady tvoří okruh, na jehož trase by chtěl festival intervenovat.

— Zdroj: FA ČVUT

OPEN CALL SMÍCHOVSKÉ NÁDRAŽÍ



► Slavnostní vyhlášení výsledků soutěže Laurus (ilustrační foto Lubomír Kotek)



Přehled krajinářských soutěží probíhajících každoročně v České republice

Název	Pořadatel	Kategorie	Poznámka
Česká cena za architekturu	Česká komora architektů		Díla realizovaná v posledních pěti letech. Více na ceskakacenaarchitekturu.cz
Architektonické soutěže	Česká komora architektů	Krajinářská architektura	Vyhlašuje zadavatel (město) ve spolupráci s ČKA. Více na cka.cz/souteze
Grand Prix Architektů – Národní cena za architekturu	Obec architektů	(K) Krajinářská architektura a zahradní tvorba – malá zelená kostka	Několik kategorií – hlavní cena soutěže, cena za celoživotní dílo, aj. Více na grandprixarchitektu.cz
Architektonické soutěže	CCEA MOBA		Více na cceamoba.cz/souteze
Adaptterra Awards	Nadace partnerství	Projekty adaptací na změnu klimatu	Více na adaptterraawards.cz

Pro studenty

Název	Pořadatel	Kategorie	Poznámka
Přehlídka diplomových prací	Česká komora architektů	Studentské práce	Více na diplom.ky
Laurus	FA ČVUT	Krajinářská architektura	Ocenění nejlepších studentských projektů krajinářské architektury na zúčastněných školách. Více na cceamoba.cz/souteze/laurus
Olovený Dušan	Spolek posluchačů architektury (SPA) při FA ČVUT	Architektura (architektura, urbanismus, krajinářská architektura) a design (průmyslový design)	Více na olovenydušan.cz



Zámecký park v Červeném Dvoře

Krajinářský zámecký park v Červeném Dvoře nedaleko Českého Krumlova patří k nejvýznamnějším památkám zahradního umění u nás. Jednoduché a působivé kompozici krajinářského parku předcházelo několik etap vývoje zahrady a bažantnice. Park a jeho vodohospodářský systém jsou učebnicí vývoje zahradního umění, bohatě dokumentovanou archivními doklady i terénními stopami.

T+F: Marek Ehrlich

Zámecký park v Červeném Dvoře u Chvalšín patří k nejvýznamnějším památkám zahradního umění na našem území. Založení a vývoj areálu jsou bezprostředně spojeny s šlechtickými rody, kterým zámek sloužil jako oblíbené letní sídlo, snadno dostupné z blízké rezidence v Českém Krumlově. Bohatou historií jedinečného místa poodhalil nedávno dokončený výzkumný projekt Národního památkového ústavu, který vyvrcholil v roce 2017 vydáním bohatě ilustrované publikace „Proměny zámku a parku Červený Dvůr“ kolektivu autorů Kateřiny Cichrové, Václava Cílka, Jiřího Dvořáčka, Marka Ehrlicha, Evy Olšanové, Jiřího Olšana a Marie Pavlátové.

Stavba renesanční vily, podobné známému letohrádku Kratochvíle u Netolic, započala za Viléma z Rožmberka v roce 1591. Již roku 1602 však koupil panství Krumlov i s Červeným Dvorem císař Rudolf II. Habsburský. Na počátku třicetileté války letohrádek vypálilo stavovské vojsko. Panství Krumlov získali v roce 1622 Eggenbergové. Od sedmdesátých let 17. století se stal Červený Dvůr oblíbeným letním sídlem kněžny Marie Ernestiny, která nechala opravit letohrádek a zřídit u něj okrasnou zahradu a bažantnici. Dědicem panství se pak stal Adam František ze Schwarzenbergu, který dal nově upravit okrasnou zahradu u zámku, jejíž střed zdůrazňovala velká fontána.

Nástupce Josef Adam ze Schwarzenbergu zahájil v polovině 18. století tři poměrně nákladné projekty, které měly vylepšit reprezentaci rodu a zároveň obohatit možnosti odpočinku knížecí rodiny a panského dvora. Rozšířil a upravil zámeckou zahradu v Krumlově, vybudoval letní sídlo Favoritní (Kvítkův) dvůr a začal s rozsáhlými úpravami Červeného Dvora. Po úpravách zámku a přilehlé okrasné zahrady následovalo rozšíření bažantnice a její nové uspořádání se sítí přímých cest. Významným počinem byla stavba nové silnice z Krumlova do Červeného Dvora v roce 1762. V sedmdesátých letech došlo k dalšímu rozšíření bažantnice do půdorysu pravidelného lichoběžníku, rozčleněného soustavou alejí. Roku 1779 probíhaly stavební práce na rozšíření zámku a následovala i přestavba hospodářského dvora.

Krajinářská zahrada konce 18. století

Kníže Jan Nepomuk Schwarzenberg vládl pouhých osm let, za své vlády v letech 1782–1789 však započal se zásadní přeměnou bažantnice na angločínskou krajinářskou zahradu, charakteristickou pro období romantismu. V rozsáhlém území o rozloze 60 ha vznikly dílčí romantické scenérie, kde kompozice se zahradními stavbami, nádržemi a květinovými záhony umožňovaly nalézt odpočinek a pobavení v mnoha různých podobách. Stál tu antický pavilon,



umělá jeskyně, Holandský pavilon, Švýcarská s chovem krav a další. V zahradě byly chovány různé druhy zvířet, kromě bobrů a králíků také různé druhy exotických zvířat, například egyptská prasata nebo kozoroh. Nacházelo se zde zahradní divadlo a vybavení pro společenské zábavy – střelnice, letní jízdárna, přes 700 m dlouhá přímá dráha pro trávníkový biliár (hra Maille neboli Toco di terra), terč pro střelbu ku ptáku a další.

Výraznou složkou krajinářské zahrady byla voda v klidu i v pohybu, kterou kromě sedmi fontán představovaly také dva umělé vodopády, vodní kaskáda, Králičí ostrov, romantický Anglický kanál, Topolový ostrov se sloupovitými topoly a skalnatý Horský ostrov s Čínským pavilonem. Zásobování velkolepé zahrady umožnil umělý kanál, který v sedmdesátých letech 18. století přivedl vodu do prostoru zahrady z vydatnějšího povodí potoka vzdáleného několik kilometrů. Odborníci se shodují na tom, že přírodní kanál i celý vodohospodářský systém v Červeném Dvoře jsou významným technickým dílem, výjimečným v rámci republiky. Autora stavby zásobovacího kanálu se zatím nepodařilo potvrdit, ale podle jedinečného technického řešení lze soudit, že jde o dílo knížecího inženýra, stavitele šumavských plavebních kanálů Josefa Rosenauera.

Výrazným rysem zahrady byla kompoziční a pohledová návaznost na okolní krajinu, s výhledy ze zahrady a okolních vyhlídkových míst na krajinné dominanty v okolí. Záměry Jana Nepomuka dokončil a dále rozvedl jeho syn Josef II. Schwarzenberg. Dokladem podoby krajinářské zahrady je soubor kreseb jeho manželky kněžny Pauliny a veduty knížecího malíře Ferdinanda Runka.

▲ Průhled na zámek přes rybník



Ing. Marek Ehrlich

Absolvent Zahradnické fakulty VŠZ v Brně. Od roku 1996 specialista pro historické zahrady, parky a krajinu v Národním památkovém ústavu, územním odborném pracovišti v Českých Budějovicích. Podílí se na řešení výzkumných úkolů v oboru historické kulturní krajiny.



Krajinářský park poloviny 19. století

Současná podoba velkorysého krajinářského parku v Červeném Dvoře vznikla v letech 1838–1856 za knížete Jana Adolfa II. ze Schwarzenbergu. Kníže dobře znal krajinářské parky v tehdejší Evropě, při svých cestách si osobně prohlédl i významné anglické parky krajinářů Lancelota Browna a Humphry Repton. V Červeném Dvoře se postupně změnila cestní síť odstraněním nepotřebných úseků a doplněním nových. Zmizely přímé cesty lemované živými stěnami, některé úseky potoků byly zaklenuty pod úroveň terénu, aby nerušily vznikající travnaté průhledy. Po zboření ohradních zdí se plocha parku rozšířila o přilehlé pozemky bývalých polí a pastvin, rozloha parku se tak zdvojnásobila. Vznikla nová stavba Švýcárny (nedochovaná), Bažantnice a domek hlídače parku (tzv. Mauricovna) dostaly novou podobu v novogotickém slohu. Mnohá jezírka zanikla, zůstala však čtveřice fontán na hlavní ose, jejíž průhled se otevírá ze zámecké verandy.

Kompozice parku se vyznačuje jednoduchostí a stylovou čistotou. Použitím domácích, v místě obvyklých dřevin komponované dílo odpovídá charak-

teru okolní krajiny. Příznačné je i zapojení blízkých krajinářských dominant do celkové kompozice – tzv. vypůjčenou krajinu představuje zejména panorama Blanského lesa s horou Kletř. Na vynikající kvality kompozice parku upozornil profesor Helmut Rippl z německého Cottbusu již v roce 1989.

V roce 1947 došlo k zestátnění majetku rodu Schwarzenbergů včetně zámku a parku v Červeném Dvoře. Zámek rychle chátral, hrozící demolicí v roce 1966 naštěstí zabránilo zřízení Psychiatrické léčebny Červený Dvůr, specializované na léčbu závislostí. Pobyt v zámku i parku je dnes záměrně využíván jako součást léčebného procesu, například estetickým působením prostředí na pacienty nebo jejich zapojením do spoluudržování kulturních hodnot cenné památky. V posledních letech pokračuje postupná obnova zámku, přilehlého dvora a dalších staveb v parku. Po záchraně havarijní Mauricovny a citlivé rekonstrukci hlavní cesty došlo také na opravu dvou Vrátnic u historického vjezdu do parku a na rekonstrukci Bažantnice, kde léčebna zřídila ambulantní centrum. Pokračuje také dosadba stovek stromů včetně dokumentovaných chybějících solitér.

▲ Umělý kopec
Schneckenberg



Chateau park in Červený Dvůr

The chateau park in Červený Dvůr near Český Krumlov is one of the most significant garden monuments in the Czech Republic. The simple but stunning composition of the park is based on the woodlands of a Renaissance pheasantry and a Classicist designed landscape. The park and its water management system serve as a textbook of garden design history, lavishly documented by archival evidence and physical marks in the terrain. The park is boldly framed by the surrounding landscape at the base of Kleť peak, with views of the foothills of Šumava.



▲▲ Parter u zámku od severu

▲ Pavilon Bažantnice po rekonstrukci
Foto NPÚ, Radek Liška

► Zachráněná ruina domku hlídače parku



Zámecký park v Červeném Dvoře je památkově významný nejen pro hodnoty současného krajinářského parku. Je také učebnicí vývoje zahradního umění od 17. do 19. století, což dokumentují četné plány a dobová vyobrazení. V rámci proběhlých terénních a archeologických výzkumů z let 2013–2017 se podařilo potvrdit existenci zaniklých jezírek, potoků

i trubních rozvodů, park je proto zajímavý i z pohledu zahradní archeologie. Je velkým štěstím jedinečné památky, že současné využití Psychiatrickou léčebnou přispívá k poznání historie i k postupné obnově a regeneraci areálu zámku a krajinářského parku. Zámecký park je přístupný veřejnosti a v každé roční době má návštěvníkům co nabídnout.

Krátké toulání malým kouskem Norska

I když nám poslední doba dává poznat, že cestování po světě pro nás už nemusí být samozřejmostí, Norsko je pro Čechy už dlouhé roky dostupným a často navštěvovaným cílem. Lze si toho o něm hodně přečíst a je tedy zřejmé, že můj pohled na Norské království asi nepřinese nic moc nového. Ale každý se na svět kolem sebe dívá jinak, a tak nabízím svůj pohled na malý kousek jižního a jihozápadního Norska, který jsem měla příležitost vidět a zažít.

T+F: Katarína Ruschková

Protože jsem do Norska neletěla, ale jela po zemi, měla jsem dostatek času i příležitostí sledovat měnící se krajinu při přejezdu Švédskem rovinatým a při pobřeží dost fádním. Po překročení hranic se ale krajina začala měnit a přiznávám, že mne okouzila. Hory, řeky, jezera, vodopády, dřevěné domy se zelenými střechami, stavby respektující přírodu i lidi, kteří je s tímto respektem staví a stejně tak i žijí. První zastávkou vlastně ještě na cestě byl skanzen Maihaugen v Lillehammeru (ano, správně, tom olympijském), který prý sloužil jako předloha pro budování českého skanzenu v Rožnově pod Radhoštěm. Ať už je to pravda nebo ne, je dobrým startem pro poznávání země a její kultury, mimo jiné i proto, že jsem měla možnost si zde zblízka prohlédnout vegetaci porostlé střechy domů, druhovou skladbu rostlin i to, jak s nimi pracují.

Po dobu své cesty jsem bydlela v městečku Vågåmo, ležícím asi 300 km severozápadně od Osla. Toto místo možná znají obdivovatelé Edvarda Muncha, protože rodina jeho otce odtud pocházela. V městečku jsem si prošla i naučnou stezku, která propojuje místa spojená s jeho pobytem a končí na oblíbené vyhlídce, ze které shlížel na lidi a domy stojící v hlubokém údolí. Od nich vede mnoho cest na místa, ze kterých si člověk teprve uvědomí majestátnost kaňonu vytvořeného řekou Otta. Pěšiny lze najít v hustých lesích s pestrým druhovým složením a bohatým podrostem, v srpnu nabízejícím osvěžení nejen v podobě borůvek. Řeka Otta, dělící se do mnoha ramen a zase se spojující v silný proud, vymodelovala v krajině kaňon, do nějž se soustředil život v podobě cest i sídel. Její tok je občas přehrazen člověkem s cílem získat

z něj elektrickou energii, protože většina je jí vyráběna právě ze síly vody. Ale pohled na elektrárny nikde neruší, jsou do krajiny umísťovány opravdu citlivě.

Prvním místem, které jsem mohla v Norsku trochu poznat, byl Jotunheimen. V této asi 3 500 km² velké horské oblasti v jižním Norsku lze najít desítky vysokých hor včetně nejvyšší Galdhøpiggen. Jotunheimen je velmi oblíbený a Asociace norských turistů zde provozuje několik turistických chat a značené turistické trasy, které je propojují a vedou na vybrané vrcholy. V minulosti neexistovalo běžně používané pojmenování tohoto rozsáhlého pohoří, až v roce 1820 norský geolog a horolezec Baltazar Mathias Keilhau navrhl název Jotunfjeldene – Pohoří obrů (vzorem mu prý bylo německé jméno pro Krkonoše – Riesengebirge), následně změněné na Jotunheimen, což bylo inspirováno pojmenováním Jötunheim. Je to název jednoho z devíti světů severské mytologie. A ta zde na člověka opravdu dýchá, občas jsem si připadala jako v pohádce. Právě tady jsem se začala seznamovat s flórou a faunou norské přírody. Protože vody je zde opravdu hodně, jsou mokřadní rostliny bohatě zastoupeny. Pokochat se suchopýrem, nakrmit borůvkami či plody ostružiníku morušky je tady možné vlastně kdekoliv. Nejtypičtějším rostlinou odkazuje na typického příslušníka fauny – dutohlávka sobí. Tento lišejník je nejen hlavní potravou pro soby, ale i jednou z ingrediencí při výrobě alkoholického nápoje akvavit. Sběrače plodů ostružiníku morušky lze v době zrání plodů potkat poměrně hojně, je to asi jako se sběrem borůvek u nás, po jejich odchodu všal zůstává porost nepoškozený.



U chaty Peer Gynta
v NP Rondané voda
svou sílu ukazuje i tím,
jak vytvarovala hluboké
zářezy ve skalách



Ing. Katarína Ruschková

Absolventka oboru Zahradní a krajinářská architektura na ZF MZLU v Lednici na Moravě. V současnosti pracuje jako vedoucí OŽP na jihlavském magistrátu a o dovolených si plní své cestovatelské sny, na které v době, kdy vychovávala dva syny, nebyl čas. Cesty jsou pro ni inspirací a poučením pro život osobní i profesní.

▲ Vyhlídka na příjezdu do Geirangerfjordu je místem, kde se zastaví asi každý návštěvník. Hloubka fjordu, zeleň vegetace na jeho vysokých březích i čistá voda ve fjordu spojená s tím, jak ve fjordu v minulosti žili a hospodařili lidé – nejen to všechno bylo důvodem pro zapsání tohoto místa na seznam UNESCO

▼ Střechy starých dřevěných domů jsou porostlé vegetací. Zahlédnout lze i na nich se pasoucí ovci nebo kozu

► Na vitamín C bohatý ostružiník moruška je chutným a často sbíraným ovocem. V době zrání lze sběrače v porostech potkat téměř všude, chovají se zde však s respektem k přírodě

► Vyhlídka Besseggen na horském hřebeni mezi jezery Gjende a Bessvatnet. Výškový rozdíl hladin obou jezer i rozdílné barvy vody jsou důvodem, proč právě sem směřují kroky mnoha návštěvníků ročně



Málokdo vynechá Besseggen, horský hřeben v oblasti Vågå na východě Jotunheimenu, mezi jezery Gjende a Bessvatnet. Atraktivita pohledu na ně je dána skutečností, že Gjende leží o téměř 400 m níže než Bessvatnet, a zatímco Bessvatnet má modrou barvu, typickou pro ostatní jezera, Gjende je zelené. Toto zabarvení je způsobeno hlínou, která je do jezera zanášena spolu s vodou tajícího ledovce. Při pohledu dolů směrem k Memurubu je možné spatřit řeku Muru, jak do jezera přináší typickou barvu. To má samozřejmě i své negativní dopady. Velký počet turistů vede k časté erozi stezky vedoucí Besseggenem z Gjendesheimu do Memurubu. V roce 2005 norská vláda vydala 1,2 milionu korun na její zrestaurování. Projekt zahrnoval umístění kamenných desek, aby se zabránilo jejímu dalšímu poškození a prevenci další eroze oblíbené pěšiny. Ty sem však musely být dopraveny vrtulníkem z Vågå, protože těžba kamene je v Jotunheimenu zakázána.

Dalším místem, kam jsem se podívala, bylo Rondane. Nejstarší norský národní park s deseti vrcholy přesahujícími výšku 2 000 metrů je významným místem výskytu soba polárního. Je to typická vysoko-horská oblast s rozsáhlými náhorními plošinami. Nejnížší částí parku se nacházejí těsně pod horní hranicí lesa asi ve výšce 1 000 – 1 100 m n. m. Klima je mírné, ale relativně suché. Ve spodní části jsou hlavně porosty bříz doplněné občas jehličnany, s rostoucí výškou vegetace ubývá. Nad hranicí 1500 m n. m. lze nalézt už jen nejodolnější lišejníky. Kvůli nízké vlhkosti nejsou v Rondane žádné trvalé ledovce. V některých údolích se však drží sněh i přes léto. Krajinu tvoří mírně zvlněné vrcholy, hluboké ledovcové kary a několik jezer, drobná ledovcová jezírka a morény jsou pozůstatkem doby ledové. Jsou to místa kouzelná a není tedy divu, že inspirovala mnoho spisovatelů a dramatiků. Nejznámějším dílem je hra Henrika Ibsena Peer Gynt z roku 1867, jejíž část se odehrává právě na území dnešního národního parku.

Být v Norsku a nepodívat se do fjordu je vlastně nemožné. Jedním z nejznámějších je Geirangerfjord, který je víc než 15 km dlouhý a díky své přírodní scénérii a ekologické čistotě byl v roce 2005 zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO. Křivolaké silnice, vodopády, strmé skály, opuštěné vesničky a věčná svěží zeleň, strmé svahy nad hladinou i pohled pod ni jsou fascinující – hloubka vody je prý až 360 metrů. I když to dnes už zdaleka všude neplatí, máte tady pocit, že je na světě vody opravdu dostatek, protože tady proudí ze všech stran. Do fjordu padá i v podobě mnoha větších či menších vodopádů. Nejznámějším z nich je Sedm sester a na protější stěně tryskající Ženich. Jako každé magické místo má i toto svou legendu o sedmi sestrách zamilovaných do jednoho muže.

Kterou si nakonec vybere, se dodnes neví. A protože je nešťastný, upije se k smrti. Prý právě proto lze v jeho vodopádu vyzorovat láhev. Vše lze použít či zneužít – Ženicha můžete znát i z reklamních fotografií, protože si ho pro svou propagaci vybrala Absolut vodka... Tyto dva vodopády zde nejsou ale žádnou výjimkou, obzvláště po dešti voda zurčí z každé prohlubně ve skále. Z vyhlídky i z hladiny fjordu jsou vidět malé skupinky domů umístěných ve strmých stěnách, občas jsou k zahlédnutí i pasoucí se ovce. Dnes jsou tato místa bohužel většinou už opuštěná a lidé se houfně stěhují do velkých, pohodlnějších měst. Zato ve městě Geiranger, které leží na samotném konci fjordu a je centrem veškerého dění ve zdejších údolích, je pořád živo – najdete zde lodě všech velikostí, vyrážejí odsud i dobrodruzi na kajacích. A místní jsou na svůj fjord hrdí, stejně jako si právě jej oblíbili i někteří členové královské rodiny.

Při návratu zpět nemůžu minout městečko Lom ležící na březích řeky Otty. Je vstupní branou do Jotunheimenu. Vždy byl důležitým obchodním místem i cílem mnoha poutníků, dnes je proslulý víc jako atraktivní turistická lokalita. Nejvíc lidí láká místní sloupový kostel Stavkirke, který byl postaven někdy kolem roku 1159. Je to trojlodní roubená stavba, která využívá volně stojící vnitřní sloupky k podpoře zvýšené části ve stropě hlavní lodi. Patří mezi nejstarší norské roubené kostely a vyniká zejména střechou osázenou drobnými valounky, které tvoří typické dračí ornamenty. Uvnitř je i zajímavá sbírka obrazů darovaných místními lidmi. V hlavní lodi visí stará standarta vesnice pocházející asi ze 17. století, na které je obraz ukazující, jak pracně byla pole v Lomu zavlažována po několik století vodou přiváděnou kanály z hor, protože Lom je jedním z nejsušších míst v Norsku. Teoretickou přípravu pro pobyt v divoké horské přírodě vám poskytne místní Norské horské muzeum, a co všechno lze v horách najít, uvidíte zase v muzeu geologické.

Čas vymezený pro pobyt tady utekl rychle. Cestou domů mi ale zbývá ještě jeden den na hlavní město Oslo. Protože mne zajímají Vikingové, nemohla jsem minout muzeum vikingských lodí a taky to, které dává nahlédnout do tajemství Fram. Ve městě samotném pak určitě za návštěvu stojí radnice, královský palác, nádherná budova opery na nábreží, ale mne to táhlo i do Frogner parku. Zajímavý objekt zahradní tvorby na ploše 32 hektarů s 214 originálními sochami podle návrhu sochaře Gustava Vigelanda je velmi inspirativní a potřebovala bych na něj jistě mnohem víc času. Park byl sochami osazován postupně od roku 1927 a teprve v roce 1943 bylo celé světové ojedinělé dílo dokončeno vztyčením centrálního žulového monolitu vysokého 17 metrů a se 121 lidskými postavami.

A short wander across a small piece of Norway

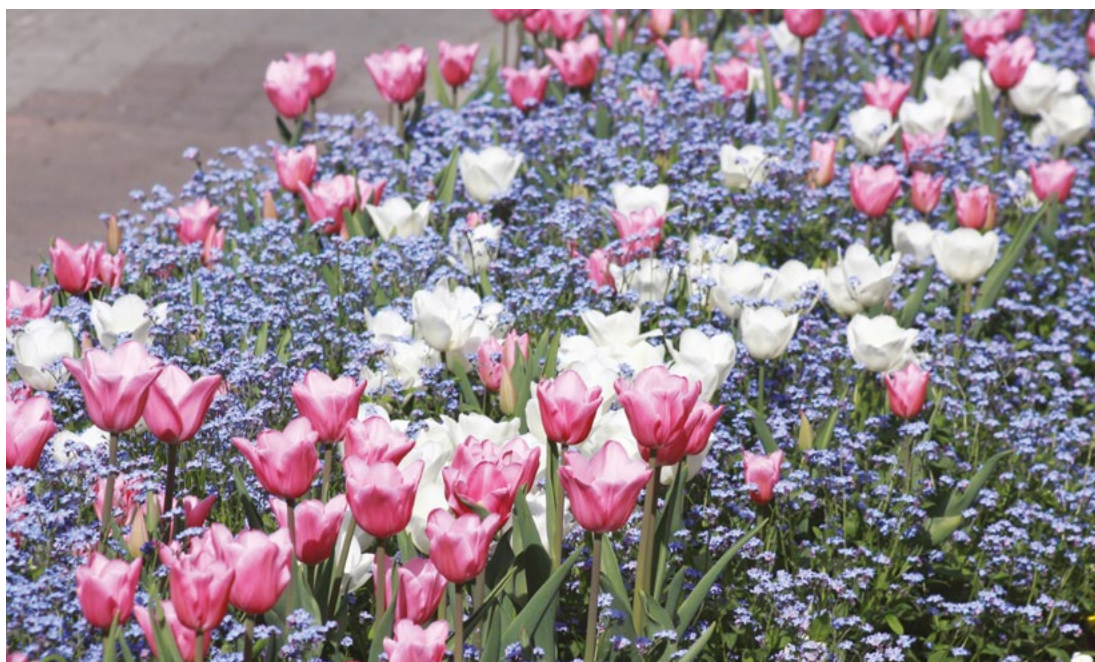
The Norwegian Kingdom is a popular destination nowadays for many tourists and travellers from the Czech Republic. There are many attractive sites of nature interest as well as numerous man-made monuments. The mountains of Norway, formed by the glacier and rich in water, offer countless opportunities for trekking along tourist trails linking hilltops or other places of interest. For Norway, water is the main source of energy and at the same time also the key element forming the landscape, its flora, and fauna. The fjords of Norway are characterized by their unique atmosphere. Not just the fjords, but the entire country offers freedom of mobility and experience, as long as one treats them with respect.



Jarní cibuloviny a dvouletky ve Strakoncích

Cibuloviny s jarním aspektem mají nenahraditelnou estetickou funkci a k jarnímu období neodmyslitelně patří. Zimy v našich zeměpisných šířkách bývají často zimami dlouhými, ponurými, bez sněhu, blátivé a bez barev. Negativně dopadající i na psychiku lidí, ale brzké kvetení jarních cibulovin tento stav pozitivně ovlivňuje. Z těchto důvodů pokládáme jejich kvetení za nejdůležitější aspekt v rámci květinové výzdoby ve městě. Pokud jsou jarní cibuloviny vhodně doplněny dvouletkami, prodloužíme dobu kvetení záhonu o jeden až dva měsíce, čímž plynule navážeme na hlavní letní sezónu.

T: Jaroslav Brůžek, Tomáš Turek F: Jaroslav Brůžek



Jarní efeméry se díky své variabilitě, krátké vegetační době a nízkým nárokům na stanovištní podmínky dokáží velmi dobře adaptovat téměř v jakékoliv lokalitě. Tyto jejich vlastnosti se snaží téměř 20 let zúročit i město Strakonice. K intenzivnějšímu použití cibulovin zde došlo po celostátní konferenci, která se uskutečnila ve Strakonicih v roce 2011 a jejíž hlavní náplní bylo využití cibulovin ve veřejném prostoru. Během této konference byla poprvé v Česku provedena strojová výsadba cibulovin do travnatých ploch. Od tohoto okamžiku využívají Strakonice každoroční nabídku sortimentu přední nizozemské firmy, která se prezentovala při výše zmíněném semináři a kterou doplnila druhá nizozemská firma s českým regionálním zastoupením. V obou těchto případech došlo k navázání významné spolupráce, při které po vzájemných konzultacích dochází k použití nezvyklých a mnohdy i odvážných kombinací.

Cibuloviny s dvouletkami

V současné době využívají Strakonice jarní aspekt cibulovin hned v několika typech záhonů. Nejdůležitější a na efekt nejvýraznější formou je použití jarních cibulovin spolu s dvouletkami v letničkových záhonech. Jedná se však o nejdražší variantu použití, a to především z důvodu potřeby velkého množství kusů cibulí na metr čtvereční a jejich krátké využitelnosti v jedné jarní sezóně. V případě, že jsou v těchto výsadbách použity i dvouletky, kdy některé vysazujeme již na podzim (*Myosotis sylvestris*) a některé v předjaří (*Viola wittrockiana*,

Androsace septentrionalis 'Subaru', *Primula veris* 'Solaris Gold', *Erysimum*, *Bellis perennis* aj.), zvýší se i počet vstupů na plochy o jeden až dva, čímž sice celkové náklady vzrůstají, ale konečný výsledek pak mnohokrát předčí i zahradníkovu největší očekávání. Dvouletky a ostatní rostliny jsou tak dnes již nepostradatelnou součástí jarních záhonů, jelikož dokáží celkově zjemnit tvrdé, silné a mohutné struktury cibulovin. Jejich použití však v případě Strakonice předcházela náhoda, kdy se na několika záhonech v doprovodu cibulovin objevila kokoška pastuší tobolek (*Capsella bursa-pastoris*), v jiném záhoně pak rožec klubkatý (*Cerastium glomeratum*), jejichž jemná struktura úžasně doplnila kvetoucí směs. Vzhledem k tomu, že náhody se neopakují, našli jsme pro obdobný efekt vhodnou alternativu v podobě pochybku severního (*Androsace septentrionalis*).

Zkušenosti z praxe

Barvy a jejich vzájemné kombinace byly zpočátku voleny klasickým přístupem, formou tón v tónu, případně se používaly kompozitní barvy, a to s přihlédnutím ke strukturám jednotlivých rostlin. Postupem času a se získáním větší odvahy, ale i s pomocí další náhody – tentokrát v podobě vykvetlých zbytků cibulovin z loňského roku – se začaly kombinovat i nekombinovatelné variace. Nebylo a není výjimkou, že se vedle sebe na záhonu objevují růžové a oranžové tulipány. Dnes jsou již i tyto kombinace běžně komerčně nabízeny. Z toho vyplývá, že jarní cibuloviny mají další obrovskou výhodu (tzv. „hladu

◀◀ Směs Purplish s doprovodem dvouletek v nádobě na městské tržnici (v pozadí Palackého nám.)

◀ Snížený počet cibulovin při kombinování s dvouletkami (detail z Velkého náměstí)



Ing. Jaroslav Brůžek

Vystudoval obor Zahradnictví na AF Vysoké školy zemědělské v Praze a následně absolvoval, v Lednici při Zahradnické fakultě MENDELU, roční kurz speciální dendrologie pod vedením prof. Pejchala. Již 30 let se věnuje městské zeleni ve Strakonicih, kde je nyní vedoucím Odboru životního prostředí na MěÚ. Soukromě pak dále spolupracuje při návrzích sadovnických a krajinářských úprav.



Bc. Tomáš Turek

Vystudoval obor Zahradní a krajinářské úpravy na AF ČZU v Praze. Pět let se soukromě věnuje návrhům a realizacím zeleně. V současné době je již třetím rokem správcem městské zeleně ve Strakonicih.



▲ V místech, kde není možné umístit záhon, lze použít prvky mobilní zeleně. V tomto případě před podnikovou prodejnu měšťanského pivovaru

▲► Detail ze záhonu z Palackého náměstí v černobílých barvách

► Směs bright side před hlavním květením na Velkém náměstí.
Foto Ondřej Kofroň



►► Směs Energy v plném květu v doprovodu dvouletek na Palackého náměstí



po barvách“ způsobeného dlouhou zimou), a to v podobě široké kombinovatelnosti barev, kterou u ostatních, později kvetoucích rostlin veřejnost až tak neakceptuje. Důležitým faktorem výsledného efektu je i počet cibulí na jeden metr čtvereční. Dodavatelé obvykle uvádějí optimální výsadbu 80–100 kusů (v závislosti na velikosti a druhu jednotlivých cibulovin), ve Strakonicih jsme si však ověřili, že konkrétně u tulipánů a narcisů lze použít přibližně o 20 % sadebního materiálu méně. Tento počet se znovu zmenšuje, pokud dojde ke kombinaci dodané směsi například s dvouletými rostlinami, kdy lze snížit počet cibulí o minimálně dalších 20 %. Ačkoliv ve většině případů vysazujeme komerční a vyzkoušené směsi, pokoušíme se vytvářet i vlastní kombinace, u kterých je však nezbytné znát dobře nabízený sortiment, jeho parametry a zejména dobu kvetení v našich podmínkách. Přestože je doba kvetení v katalozích vždy u jednotlivých odrůd přesně specifikována, je třeba brát tuto informaci s jistou rezervou, jelikož závisí na nadmořské výšce a specifických klimatických podmínkách jednotlivých měst. Ze zkušenosti z posledních let můžeme

potvrdit, že použití některých odrůd, ale i celých druhů (například *Camassia sp.*), je k jarním výsadbám v letničkových záhonech z důvodu pozdního kvetení zcela nevhodné.

Co s odkvetlými cibulovinami

Po sezóně jarních cibulovin vyvstává nerudovská otázka „kam s nimi.“ Cibule jsou předčasně vyjmuty ze záhonů, jelikož musí uvolnit místo již často přerůstajícím letničkám určeným pro hlavní letní sezónu. V minulosti jsme proto zkoušeli hned několik způsobů, jak cibule uchovat a znovu použít, což se jak z finančního, tak i z estetického hlediska absolutně nevyplatilo. Kvetení v následujícím roce bylo třetinové a náklady na úpravu a skladování cibulí byly neúměrně vysoké. V dalších letech tak docházelo k jejich prodeji za symbolickou částku nebo byly nabízeny různým veřejným organizacím. Ideálním způsobem se však v loňském roce ukázal postup, kdy se bez větších nákladů vyjmuté cibule bez jakýchkoliv úprav uložily do suchého prostředí. Na konci letní sezóny se zájemcům prodalo jejich omezené množství a zbylé, doplněné o již vyzkou-



šené dlouhověké druhy, byly vysázeny do trvalkových záhonů. Dále jsme nově vyzkoušeli i nezvyklý způsob výsadby, kdy během dokončování terénních úprav po rekonstrukci chodníku byl souběžně s chodníkem položen pás z již použitých a na jaře vykvetlých cibulovin, s jejich následným převrstvením zeminy a osetím travní směsí.

Cibuloviny s trvalkami

Dalším typem záhonů ve Strakonici využívající aspekt jarních cibulovin je většina trvalkových záhonů ve stylu „Silbersommer,“ popřípadě ostatní přírodě blízké typy záhonů, kde se používají jarní, letní či podzimní cibuloviny a jsou do nich sázeny již při jejich založení. Výjimkou jsou však trvalkové záhony, které se udržují zpětným mulčováním s ponecháním biomasy, ve kterých právě z důvodu časného mulčování nelze jarní cibuloviny použít. Ve všech ostatních záhonech se v maximální míře snažíme používat především botanické druhy s dlouhověkým efektem na stanovišti. Mimo botanických druhů používáme generacemi našich babiček osvědčené Darwin hybridy tulipánů jako je Apeldoorn, Golden

Apeldoorn, Oxford, Pink Impression nebo různé kultivary Kaufmanniana hybridů. V případě narcisů se kromě botanických osvědčily druhy ze skupiny Tazetta hybridů, například Golden Dawn, Geranium nebo ze skupiny Triandrus hybridů, například bílá Thalia nebo jemná Hawera. Vhodně použité druhy a jejich kultivary cibulovin mohou prodloužit dobu kvetení a celkovou atraktivitu trvalkového záhonu přibližně o dva měsíce, ale i déle.

Cibuloviny v travních plochách

Posledním typem použití cibulovin ve veřejném prostoru je výsadba cibulovin do travnatých ploch. Ne v každém trávníku lze tuto výsadbu (zvláště pak strojovou) použít. Ideálním stanovištěm jsou volné travnaté pásy podél komunikací, například hlavní příjezdové silnice do centra města, kde mohou kvetoucí rostliny obdivovat místní i turisté. Součástí těchto pásů jsou však často stromořadí, jejichž kořenové systémy jsou pro strojovou výsadbu překážkou. Jako nejvhodnější se proto jeví tento typ záhonů zakládat ideálně společně s novými výsadbami stromů. Ve strakonických za-



◀ Strojová výsadba cibulovin u kostela Sv. Markéty vysazená v roce 2011 – směs Zwolle

▼◀ Společné kvetení stromů a cibulovin v Bezděkovské ulici (směs Delicate v podrostu *Prunus amanogawa*)

Spring bulbs and biennials in Strakonice

The city of Strakonice has lost a lot of its valuable historical urban structures in the past century – due to large-scale developments of residential quarters and industrial complexes. By planting a number of individual specimen trees and tree avenues marking the street edges, as well as numerous flower beds, the local public greenery authority, with their progressive approach, strived to at least partially compensate the detrimental impacts of past developments. Over the last three decades, the public greenery in Strakonice has undergone major transformation and become an example of good practice for many other municipalities in the Czech Republic, and a source of inspiration for bold and often unusual planting and maintenance methods.



čátcích se však vysazovaly do trávníků i zbytky směsí z jednoletých odkvetlých výsadeb z letničkových záhonů, a to pomocí speciálně vyrobených vidlí s 3–5 cm silnými hroty. Tento postup v roce 2011 plně nahradila strojová výsadba cibulovin (během výše uvedené celostátní konference), přičemž většina těchto záhonů kvete až do dnešních dnů. Osvědčily se zde běžně používané směsi, které zaručují postupné (několikafázové) kvetení a u kterých je kladen důraz na dlouhověkost

a konkurenceschopnost jednotlivých kultivarů. Aby bylo zajištěno kvalitní kvetení pásů i v dalších letech, je po jejich odkvetu nutné provést důsledné přihnojení hnojivem s větším obsahem dusíku (nám se osvědčil síran amonný). Dalším důležitým faktorem pro dobré kvetení v následujících letech je i načasování první seče trávníků, jehož jsou výsadby součástí. Je totiž nezbytné umožnit v pásích vytvoření květních cibulí na příští rok. Doba sečení tak nastává až v momentě, kdy začnou listy cibulovin žloutnout a zasychat.

Zajímavou skupinou jarních cibulovin a efemér jsou pak též druhy, které dobře fungují v trávnících, tak i v hajních porostech v rámci parků a dalších prvků veřejné zeleně téměř bez zásahu rukou zahradníka. Tyto druhy jako například *Scilla*, *Pushkinia*, *Chionodoxa*, *Muscari*, ale i *Primula* či *Anemone* dokáží skvěle obsadit a příjemně oživit podrosty a jarní trávníky koberci drobných květů, aniž bychom museli odkládat první seče, ale naopak zahradní technika je nápomocná v šíření semen, popřípadě jiných částí rostlin zajišťující rozmnožení.



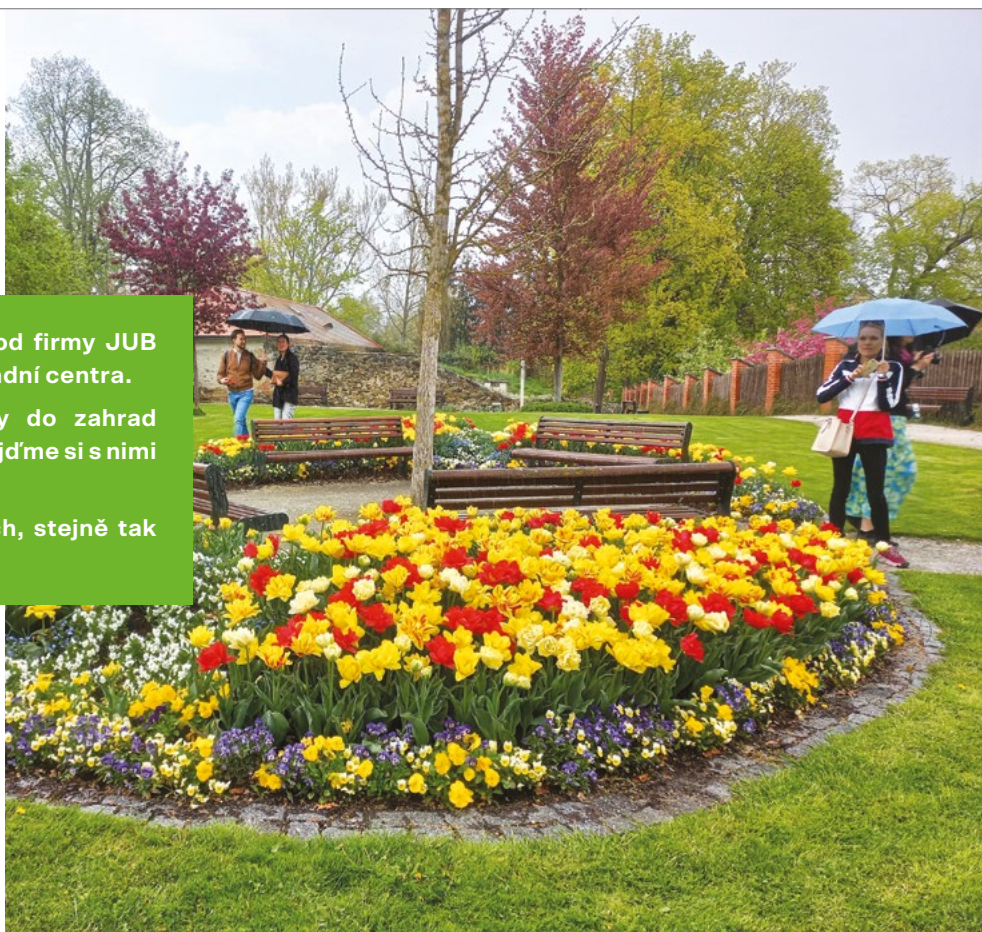
Pro-Plant, s.r.o.

Pro-Plant, dodavatel cibulovin od firmy JUB Holland v ČR pro výsadby i zahradní centra.

Cibuloviny JUB jsou dodávány do zahrad královské nizozemské rodiny, pojďme si s nimi ozdobit i naši zemi.

Výsadby najdete ve Strakonících, stejně tak jako v mnoha dalších městech.

V případě zájmu o aktuální katalog a nabídku piště na email obchod@proplant.cz nebo volejte na telefon 774 774 208.



Cibuloviny a jejich směsi
VERVER EXPORT pro
ruční i mechanizované
sazení



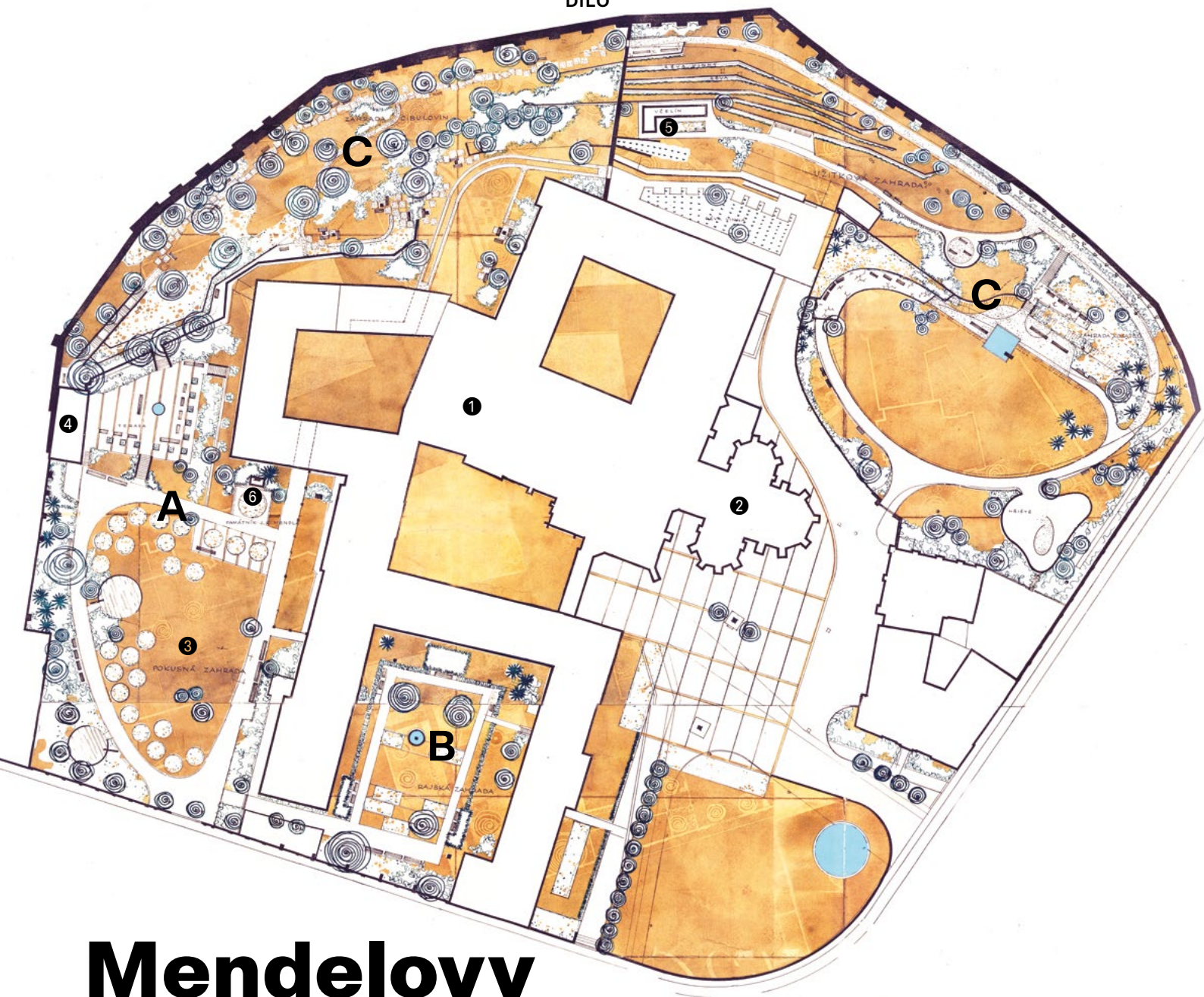
**Směšené trvalkové
záhony aj.**



Lákavé pro včelky

FLORAVIL, s.r.o.
květinový mobiliář


FLORAVIL
+420 736 118 223
www.floravil.cz



Mendelovy zahrady

Před dvěma sty lety, 20. července 1822, se v Hynčicích ve Slezsku narodil Johann Mendel. V Opavě vystudoval gymnázium a v Olomouci univerzitu. Nejvýznamnější fáze jeho života je ovšem spjata s Brnem, kde vstoupil do augustiniánského kláštera. Právě v klášterních zahradách na Starém Brně (už pod řeholním jménem Gregor) prováděl v letech 1856–1863 pokusy s křížením hrachu, díky kterým definoval zákony dědičnosti a položil základy genetiky. O sto let později, v roce 1967, vznikl projekt profesora Ivara Otruby na novou úpravu těchto Mendelových zahrad.

Architektonické řešení
Mendlových zahrad,
Ivar Otruba, 1967
A Pokusná zahrada
B Rajská zahrada
C Užitková zahrada
1 Starobrněnský klášter
2 Bazilika Nanebevzetí Panny Marie
3 Místo Mendelova skleníku
4 Oranžerie / Mendelova pracovna
5 Včelín
6 Pomník G. J. Mendela

T+F: Ivar Otruba, Tomáš Popelínský

Bylo jaro. Ne toto dnešní s rozkvetlými třešněmi, ale Jaro Pražské s kvetoucím Dubčkem. A mohly se začít dít věci, které dříve nešly kvůli pochodujičím gottwaldovcům s kvéry. Jednou z nich byl nápad tehdejšího ředitele Technické a zahradní správy města Brna, Ing. Jaroslava Kolaji (byl tam tehdy dobrý kolektiv krajinářských architektů – Ing. Jaroslav Šubr, Ing. Václav Vejvalka – a výtvarník Miloš Zvěřina), že by se mohlo začít něco dělat s parkem u kláštera na Starém Brně (tenkrát tam sídlil Geologický ústav AVČR) a, protože tam byl kdysi opatem G. J. Mendel, se zahradou Mendelovou. Bylo dohodnuto. Oprášila se Mendelova socha ze skládky na klášterním nádvoří a přesunula se do zahrady (byla tam nejen ona, ale i všechna sousoší a balustrády z památníku, který původně stál na Mendlově náměstí. My ale nectíme svoje předchůdce a vymýšlíme nové „hracholuskové mánie“). Upravilo se okolí, znázornily se genetické principy formou záhonů, založilo se „Mendelianum“. Po částech pak bylo upravováno celé území. Postavily se nové ohradní zdi (z posledních poštorenských cihel – lícovek), cesty, dlažby, dětské hřiště (od keramičky Tamy Diviškové). A výsadby; dodnes tu zůstal platan a porost v okolí pivovarské zdi. Upravila se „rajská zahrada“ – tam, kde je unikátní jinan a kde tenkrát ještě rostly Mendelovy hrušně. Úpravy realizovala Zahradní architektura Želešice, oddělení Státního statku Brno. Brzy byl ale šmytec. Osvobodila nás bratrská vojska a nehotový celek byl ponechán svému osudu.

Cílem úpravy Mendelových zahrad bylo nejen obnovit významnou historickou parkovou plochu, která důstojně naváže na památník zakladatele genetiky a budovy augustiniánského kláštera, ale také zajistit prostor pro pořádání exteriérových výstav z oboru zahradnictví, produkce a šlechtění květin, genetiky či krajinářské architektury. Záměrem bylo použít co nejvíce (v některých částech výhradně) rostlinných druhů, s nimiž G. J. Mendel pracoval. Areál zahrad starobrněnského kláštera byl v projektu organicky a logicky rozčleněn do tří základních částí – pokusné, rajske a užitkové.

Mendelova pokusná zahrada

Pokusná zahrada tvoří exponovaný vstupní prostor Mendelových zahrad a v rámci areálu je řešena nejreprezentativnějším způsobem. Současně se jedná o místo, kde měl Mendel umístěny sortimenty a sbírky pokusných rostlin a kde stál jeho skleník i pracovna, původně oranžerie.

Dvůr s pokusnou zahradou uzavírají na východě budovy kláštera a na západě starobrněnský pivovar. Dominuje mu socha G. J. Mendela, jejímž autorem je vídeňský sochař Theodor Charlemont a která od roku 1910 stála v prostoru dnešního

Mendlova náměstí. Od 50. let 20. století hrozilo, že bude zničena, ale podařilo se ji právě v 60. letech zachránit umístěním v areálu kláštera.

Pokusná zahrada je zpřístupněna širokou obvodovou cestou. Kolem ní jsou jako věnec soustředěny kruhové záhony s výsadbou květin, které navozují atmosféru sbírkových a pokusných políček. Celá plocha záhonu je vždy osázena jedním rostlinným druhem v jedné barvě, a to jak rostlinami vytrvalými (růže – polyanthybridy, trvalky), tak jednoletými, dvouletými i cibulovinami. Na kompozici záhonů navazují dvě kruhová odpočívadla, na kterých měl být umístěn mobilní nábytek tvořený kovovou konstrukcí a proutím.

Po obvodu zahrady jsou vysázeny souvislé porosty dřevin a květin v družích, jež Mendel používal ke křížení (podle genetika K. Hrubého), například *Aquilegia*, *Antirrhinum*, *Calceolaria*, *Campanula*, *Carex*, *Cirsium*, *Cucurbita*, *Dianthus*, *Geum*, *Hieracium*, *Linaria*, *Lychnis*, *Matthiola*, *Mirabilis*, *Pisum*, *Potentilla*, *Prunus*, *Sedum*, *Tropaeolum*, *Verbascum*, *Veronica*, *Viola* nebo *Zea*.

Samostatnou částí pokusné zahrady je prostor před bývalou oranžerií, který se nachází na vyvýšené platformě v severní části dvora. Záměrem bylo vytvořit zde dekorativně dlážděnou plochu s fontánou umístěnou v optickém středu. Vegetace byla řešena ve dvou variantách. První z nich počítala s vybudováním pyramidových objektů určených pro popnutí hrachory, pro noční efekt zdola prosvícených reflektory. Druhá varianta uvažovala o pravidelném rozmístění nádob se stříhanými vavříny a citroniky.

Rajská zahrada

Druhou tematickou částí Mendelových zahrad je tzv. Rajská zahrada v jižní části areálu. Jedná se sice o vžitý název, ale původní rajske dvůr se nachází v jiné části kláštera severně od gotické baziliky Nanebevzetí Panny Marie. Zahrada je ze tří stran ohraničena budovami konventu a z jihu ohradní zdí. Vzhledem k jejímu uzavřenému charakteru je ztvárněna jako formální noeorenesanční zahrada, kde hlavním prvkem jsou rostliny stálezelené, jejichž výsadby v pravidelných (i stříhaných) zelených útvarech doplňují základní pravoúhlou osnovu půdorysu. Jednotnost a sounáležitost celého prostoru je docílena i rastrovým členěním ústředního trávníkového prostoru, který je oživen záhony květin rozmístěnými v osnově rastru a kruhovým bazénem s chrlíčem.

Okolo centrální plochy vede pravoúhlá mlatová cestní síť doplněná odpočívadly – dlážděnými pískovcovými deskami, na kterých jsou umístěny lavice. V celém areálu Mendelových zahrad byl



Prof. Ing. Ivar Otruba, CSc.

Autorizovaný krajinářský architekt. Je například autorem architektonického řešení Botanické zahrady a arboreta Mendelovy univerzity v Brně, arboreta ve Štramberku, veřejných prostranství lázní Karlova Studánka, Luhačovice či Bardějov, parků Lužánky a Týršův sad v Brně nebo obnovy historických zahrad ve Veselí nad Moravou, Strážnici a Mikulově. Kromě architektonické praxe se věnoval i akademické činnosti a vydal několik knih o krajinářské architektuře.



Ing. Tomáš Popelinský

Autorizovaný krajinářský architekt. Vystudoval krajinářskou architekturu na Zahradnické fakultě MENDELU. Na projektech veřejných prostranství spolupracuje s prof. Ivařem Otrubou a ateliérem M&P Architekti – Krajinářská architektura. V současnosti je členem pracovní skupiny Krajinářská architektura ČKA.



navržen jednotný typ mobiliáře. Tvořily jej modřínové roštové sedačky (v délce dvou nebo čtyř metrů), umístěné na dvou nebo třech soklech z jemně opracovaného hořického pískovce.

Efekt květů vnáší do rajské zahrady velký obvodový záhon pěnišníků a obdélníkové záhony kvetoucích fuchsí. Nachází se zde také nejvýznamnější strom klášterních zahrad, který pamatuje i působení Gregora Johanna Mendela – jinan dvoulaločný, jeden z nejstarších a největších exemplářů svého druhu v České republice. Jeho stáří se odhaduje na 170 až 200 let.

Užitková zahrada

Užitková zahrada v severní části areálu Mendelových zahrad stoupá po úpatí brněnského Žlutého kopce a má charakter rekreačního sadu. Nejvýraznějším uvažovaným zásahem bylo vybudování kamenných teras v partiích nad dvěma významnými historickými objekty spojenými s působením G. J. Mendela: včelínem a oranžerií. Zatímco včelín dnes prochází kompletní obnovou, oranžerie, která sloužila jako zahradní pracovna, v roce 1972 vyhořela a musela být stržena.

Díky zformování terénu pomocí zdí z pískovcových haklíků jsou zkultivovány nevzhledné a zpustlé partie v pohledově nejexponovanějších částech užitkové zahrady. Kamenné zdi jsou doplněny výsadbou divoké révy vinné, vedené na podpůrných konstrukcích. Stejným způsobem jsou pojednány i pilíře nik v historické ohradní zdi. Vzniká tak vhod-

ná kulisa celého areálu s navozením atmosféry sadů a vinic, které se v okolí kláštera dříve rozprostíraly.

Část zahrady nad oranžerií je charakteristická klenbou stávajících stromů a vysloveně klidovou atmosférou. Zpřístupňuje ji stezka z dlážděných čtverců (150×150 cm) nepravidelně zasazených do trávníku nebo kobercových porostů trvalek (na svazích a pod stromy). V podrostech se hlavně pro jarní efekt objevují nejrůznější druhy cibulovin, především ve svých původních botanických druzích.

Ve východní části zahrady návrh navazuje na dílčí úpravy provedené podle projektu SÚRPMO Brno do roku 1964. Relativně rovná spodní část prostoru je obkroužena opět mlatovou cestou, na kterou navazují odpočívadla s lavičkami a dětské hřiště. Doplněna je čtvercovým bazénem umístěným na ose původního schodiště. V klidné vodní hladině se jako kontrast k siluete klášterního chrámu měla odrážet plastika z carrarského mramoru podle návrhu sochaře Miloše Zvěřiny.

Starobrněnský klášter

Areál starobrněnského kláštera, založeného dvojnásobnou českou královnou Eliškou Rejčkou, patří k nejvýznamnějším historickým památkám Brna. Kromě zakladatelky konventu a objevitele zákonů dědičnosti je spjat i s dalšími osobnostmi, například s hudebním skladatelem Pavlem Křížkovským, který pro Mendelovu zádušní mši složil requiem, nebo Leošem Janáčkem, bývalým studentem augustiniánské klášterní školy, který skladbu tehdy dirigoval. Přesto je dnes stav centra Starého Brna poněkud neutěšený. Ke klášteru přiléhající Mendlovo náměstí slouží po několika vlnách asanací, kdy byla zbořena velká část historických budov (včetně například starobrněnské radnice) a zasypán svratecký náhon, spíše jako dopravní uzel než pobytové veřejné prostranství. Změnit se to snažilo množství projektů a architektonických soutěží. V roce 2018 byl zrevitalizován parčík u ulice Výstavní (autor Zdenek Sendler) a proběhla také vyzvaná soutěž na přestavbu celého náměstí. Vítězný návrh (autoři Michal Palaščík a Michal Poláš) ovšem čeká na kompletní proměnu dopravního řešení. K Mendelovu výročí tak město Brno realizuje alespoň „dočasný“ návrh podle ateliéru Chybík+Křištof. Samotný areál kláštera byl v roce 2019 předmětem workshopu, kterého se účastnili i studenti krajinářské architektury. A přímo v „Pokusné zahradě“ by k letošnímu výročí Mendelova narození měla na původních základech vyrůst poněkud nafouklá připomínka původního skleníku (autoři Chybík+Křištof), která spíše než pěstování bude sloužit jako výstavní a konferenční prostor. Snad se časem reprezentativnější úpravy dočkají i samotné zahrady.

◀ Dnešní pohled do prostoru tzv. rajské zahrady

Výkresová dokumentace byla digitalizována v rámci řešení výzkumného projektu Zahradně-architektonická tvorba v období totalitních režimů v letech 1939–1989 v České republice (identifikační kód DG18P020VV044) financovaného z Programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAK II) Ministerstva kultury. Digitalizované výkresy poskytl pro potřeby článku Ing. Roman Zámečník (ZF MENDELU).

Old Brno Augustinian Monastery complex: Mendel's gardens

The gardens of the Old Brno (Augustinian) Monastery, one of the most significant historical monuments of Brno, are linked to the life and work of G.J. Mendel, the discoverer of the laws of genetics. In 1967 a project had been delivered by Ivar Otruba for a new design of this important heritage site, organically and logically dividing the complex into three main parts: the experimental garden, the cloister garden, and a kitchen garden. The design developed the garden complex in terms of architecture and function and reflected on the legacy of G. J. Mendel. However, only a part of the experimental garden was implemented, and even these design elements have disappeared over time.

Robotické sekání jako trend

„Robotické sekání není jen módní výstřelek, ale vývojová tendence. Směřuje k ekologičtějšímu, ekonomičtějšímu a efektivnějšímu způsobu sekání trávy na veřejných plochách,“ říká Jiří Hlaváček ze společnosti Husqvarna Česko s.r.o. Detaily vám přiblížíme v následujícím rozhovoru.

Jaký je princip sekání robotickou sekačkou?

Správně dimenzovaná a naprogramovaná robotická sekačka v podstatě odsekává denní přírůstky trávy. Tyto částčky jsou tak malé, že dokážou propadnout i hustou trávou až na zem, kde ji mikroorganismy rozloží a vrátí do země ve formě přírodního hnojiva.

Dokáže se takto „ztratit“ do země veškerá posekaná travní hmota?

Ano. Zdánlivým paradoxem je, že ač mulčujeme, v trávníku je během sezony a po ní méně stařiny než při klasickém sběru.

Přispívá robotické sekání ještě něčím k dlouhodobě udržitelnému životnímu stylu?

Nesporným benefitem pravidelného sekání je absence environmentálního šoku. Na krátkodobou, periodicky se opakující seč trávník reaguje odnožováním a hlubším kořenovým systémem. Odnožování znamená hustší trávník a tím menší odpar a prašnost. Několikanásobně hlubší kořeny dosáhnou snadněji k vláze a živinám.

Nic nejde samo, jaká je nutná péče o robotické sekačky?

Nutné je pravidelně (asi jednou za měsíc), v deštivém období a na podzim raději častěji, očistit spodní stranu sekačky. Stačí omést smetáčkem. Mokrý tráva a prach totiž ulpívají na těle sekačky a následně odpadávají. Trsy trávy ležící na trávníku nejsou nijak estetické. Nejdůležitějším úkonem spojeným s provozem robotické sekačky je ale pravidelná výměna nožů. Podle našich zkušeností s provozem robotických sekaček Husqvarna Automower® na kolonádě v Poděbradech a Františkových Lázních víme, že stačí nože vyměnit čtyřikrát až pětkrát za rok. Čas nutný na očištění a výměnu nožů se pohybuje okolo deseti minut.

Vycházejí ekonomické ukazatele ve prospěch klasického sekání, nebo robotického sekání?

Jednoznačně ve prospěch toho robotického. Vstupní investice mohou být podobné, ale náklady na následný provoz, ať již traktoru, nebo rideru, jsou úplně jiné. Vzrůstající ceny za pohonné hmoty, servis a náhradní díly, garážování, případný odvoz posekané trávy a v neposlední řadě zaměstnanec, který musí na stroji hodiny a hodiny sedět, dělají z robotického sekání investiční záležitost.

Jak je to s bezpečností provozu robotické sekačky na veřejných plochách?

Provoz robotické sekačky je autonomní, ale zcela bezpečný. Sofistikované bezpečnostní prvky (jakými jsou například senzory zvednutí, nadzvednutí či převrácení) zajišťují, aby nedo-



šlo ke kontaktu lidské nebo zvířecí části těla s břity robotické sekačky. Břity jsou navíc konstrukčně řešeny jako žabky, které se v případě nárazu do pevného předmětu schovají pod ochranný kotouč.

Nemůžeme zapomenout na kriminální jevy, jak je tato ošetřena tato oblast?

Robotické sekačky jsou propojeny přes mobilní aplikaci s provozovatelem, například zaměstnanci technických služeb a městské policie, kteří tak mají prakticky nepřetržitě přehled o provozu robotických sekaček. Platí to i pro případ nenechavců nebo vandalů, kteří by zasahovali do provozu těchto strojů. Varovné hlášení je odesláno ihned, stejně jako odesílané souřadnice pohybujícího se odcizeného stroje. Zloděj se potom nestačí divit, jak rychle je vypátrán.

Jaký bezprostřední benefit přináší robotické sekačky pro obyvatele měst a obcí?

Jsou tiché a uklidňující... Strávil jsem hodně času na kolonádě v Poděbradech při realizaci i následné kontrole sedmi robotických sekaček Husqvarna Automower®, které tuto veřejnou plochu sekají, a povídal si s lidmi. Sekačky vnímali velmi pozitivně. Nejenom že nerušily, ale mohu říci, že měly a mají snad až terapeutický účinek. Na jejich skoro neslyšný klidný pohyb se totiž moc hezky dívá.

Více info na
www.husqvarna.cz



Prokořenitelný prostor pro stromy

I. Strukturální substráty

V souvislosti s adaptací měst na změnu klimatu se zvyšují požadavky na ekosystémové služby poskytované stromy. Základními parametry ovlivňujícími růst stromů, dosažení očekávané velikosti koruny a funkčnost listového aparátu po celou vegetační dobu jsou dostupnost srážkové vody a s tím související velikost prokořenitelného prostoru. Právě tyto parametry je možné výrazně ovlivnit vhodnou technologií přípravy stanoviště pro výsadbu stromů.

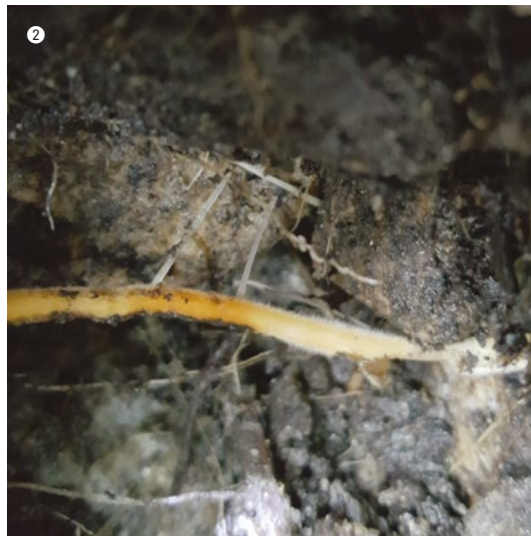
T+F: Alena Klimešová

Prokořenitelným prostorem rozumíme prostor využitelný pro růst kořenového systému dřeviny, jehož objem musí být dostatečně velký, aby umožňoval dosažení velikosti dospělého jedince daného taxonu dřeviny bez závislosti na doplňkové závlaze či výživě. Tento prostor vyplňují půdy a substráty splňující požadavky na vegetační vrstvu půdy. Městská půda je ovšem výrazně heterogenní, ovlivněná více historickým vývojem a stavební činností než podloží a půdotvornými procesy. Mezi hlavní stresové faktory vzhledem k prokořenitelnému prostoru patří změny fyzikálních vlastností půdy vedoucí ke zhutnění, nedostatečnému provzdušnění, omezené vodní kapacitě, omezené schopnosti vsakování a odolnosti proti pronikání kořenů. Půdu tedy nejvíce ovlivňuje zhutnění, a to i mimo zpevněné plochy, v menší míře pak existence fyzických bariér, trvalá hladina podzemní vody či vlastní půdní typ.

V urbanizovaných podmínkách také pozorujeme, že kvalita půdy je oproti prokořenitelnosti až na druhém místě. Při velkém zhutnění může být i kvalitní půda neprokořenitelná, a naopak chudá půda může být při zajištění přístupu srážkové vody dostačující.

Velikost prokořenitelného prostoru a jeho vytvoření

Objem půdy nutný pro růst stromů lze určit na základě spotřeby vody, využitím klimatologických dat, velikosti plochy listové a dále využitelné vodní kapacity půdy. V českém prostředí se k prokořenitelnému prostoru číselně vyjadřuje norma ČSN 83 9021, která konkrétně uvádí, že prostor pro kořenový systém by měl mít základní plochu nejméně 16 m² a hloubku nejméně 80 cm, z toho nezakrytá nebo pro vodu a vzduch propustným krytem opatřená plocha nejméně 6 m². Závislost velikosti stromu na velikosti objemu půdy



❶ Omezené prorůstání kořenů mimo výsadbovou mísu z důvodu zhuštění půdy při zakládání zpevněné plochy. Důsledkem je snížená vitalita a někdy i vývrat stromu

❷ Kořenové vlášení v mezerách mezi kamenivem strukturálního substrátu

❸ Míchání strukturálního substrátu. Přílnavost jednotlivých složek za vlhka

❹ Prokořenění z balu do strukturálního substrátu po jednom roce od výsadby



vyjadřuje tabulka zveřejněná ve standardech SPPK A02, které je pro stromy velkokorunné doporučen minimální objem 25 m³, pro stromy s korunou středně velkou pak 16 m³ a pro stromy malokorunné 8 m³.

Do prokořenitelného objemu započítáváme jak připravený prokořenitelný prostor (výsadbová jáma + prokořenitelný prostor zajištěný nakypřením nebo některou z technologií umožňující výměnu substrátu pod konstrukcemi), tak potenciální prokořenitelný prostor okolní půdy na místě výsadby. Potenciální prokořenitelnost zemin je nutné posuzovat u každé lokality individuálně podle metod a nástrojů specifikovaných v SPPK – Úprava stanovištních poměrů dřevin.

U stromů prokořenitelný prostor zajišťujeme v závislosti na výsadbové situaci, tj. jestli je prokořenitelný prostor překryt nezpevněným povrchem, nebo zpevněnou plochou. Příprava prokořenitelného prostoru (buť prostým nakypřením) je často nutná

i ve výsadbových situacích bez uzavřeného půdního povrchu (například zelené pásy, pokud jsou intenzivně zhuštěny). U výsadeb ve zpevněných plochách je nutné se vzhledem k požadovaným objemům soustředit na prostory přesahující výsadbovou jámu. Mezi nejčastější technologie vhodné pro vytvoření prokořenitelného prostoru navazujícího na výsadbovou jámu patří nosný (u nás nejčastěji strukturální) substrát či lze prokořenitelný prostor vystavět pomocí půdních buněk. Vždy je optimální pracovat s celým výsadbovým pásem propojujícím jednotlivá výsadbová místa. Prokořenitelný prostor lze rozšířit i zbudováním tzv. kořenových cest.

Z hlediska potřeb stromu je ideální povrch prokořenitelného prostoru udržet otevřený nebo s co největší volnou plochou tzv. stromovou mísou, umožňující nátok srážkové vody. Stromová mísa musí být chráněna proti zhuštění vegetačním krytem, štěrkovým souvrstvím nebo stromovou mříží.

Výsadbové situace

Při výsadbě stromu lze rozlišit tři základní výsadbové situace, vycházející z průzkumu stanovištních podmínek v rámci projekční fáze výsadby:

I. Stromy vysazujeme v místech **dobře prokořenitelných půd** bez nutnosti jejich úprav, půdní povrch není překryt konstrukcí. Půdy svým fyzikálně-chemickým složením odpovídají vegetační vrstvě půdy, nejsou limitovány nadměrným zhuťnutím a není u nich narušen přístup srážkové vody a výměna půdních plynů. Přípravu stanoviště lze minimalizovat přidáním komponentů zlepšujících vododržnost (například biouhel nebo hydrosorbenty).

Pokud půda splňuje parametry vegetační vrstvy a není prokořenitelná z důvodu nadměrného zhuťnutí, postupujeme podle situace II.

II. Stromy vysazujeme do půd, **kteřé odpovídají vegetační vrstvě, nevyhovují však kvůli nadměrnému zhuťnutí**. Prokořenitelný prostor lze v požadovaném objemu zajistit jejich plošným a hloubkovým nakypřením, případně jejich výměnou. Půdní povrch není překryt konstrukcí, proto není v kořenové zóně požadováno hutnění půdy (parková plocha, zelený pás apod.).

Pokud půda nespĺňuje parametry vegetační vrstvy nebo ji nelze z důvodu umístěných konstrukcí nakypřit, postupujeme podle situace III.

III. Stromy vysazujeme v místech, kde **nelze zajistit prokořenitelnost půdy přirozeným způsobem a prokořenitelný prostor konstruueme vhodnou technologií** v objemu daném velikostí stromu, taxonem a způsobem práce se srážkovou vodou. Půdní povrch je z větší části překryt konstrukcí (zpevněnou plochou), stromovou mísu zachováváme v co největším rozsahu (uliční stromořadí, náměstí). Mezi základní technologie umožňující prokořenění pod konstrukcemi, které garantují jak únosnost pláně pro podkladní vrstvy komunikací, tak podmínky pro růst kořenů patří, jak již bylo řečeno, nosné substráty (strukturální a další zhuťnitelné substráty) a půdní buňky. Konstruovaný prostor je nutné doplnit propustným povrchem. Pokud není propustnost povrchu zajištěna charakterem krytu, musí být zajištěna jiným technickým opatřením. Připravený prokořenitelný prostor pod konstrukcí zpevněných ploch obvykle nepřesahuje 1 až 1,5 m do hloubky.

Strukturální substráty

Strukturální substráty jsou tvořeny směsí zeminy a kameniva střední či hrubozrnné frakce, která zajišťuje požadovanou nosnost a provzdušnění. Při práci se strukturálním substrátem nesmí dojít k oddělení jemných složek od hrubých a po uložení musí vykazovat homogenní texturu. První substrát tohoto typu byl vyvinut v Amsterdamu v Nizozemí. Amsterdam Tree Soil se skládala z 91–94 % střední frakce písku, 4–5 % organického materiálu a 2–4 % jílu (podle hmotnosti). V poslední době byly vyvinuty další typy substrátů snášejících zatížení, které tvoří směs kameniva a půdy v poměru přibližně 80 ku 20 %. V Evropě jsou substráty často vytvářeny přímo na stanovišti, ve Spojených státech amerických je více rozšířené použití předem připraveného mixu hliněného substrátu a kameniva. Na Cornell University (USA) byl vytvořen produkt s názvem CU-Structural Soil™, který je nejprve namíchán a poté převezen na stanoviště. Pokud proběhne míchání a instalace správně, zůstane u strukturálního substrátu zhuťněného na 1,85 g/cm³ a více dostatek prostoru pro makropóry a pronikání kořenů půdou mezi kameny není omezeno. U studie prováděné v kontejnerech udržel strukturální substrát 7–10 % vlhkosti (z objemu), podobně jako u písčitohlinité půdy, má větší schopnost infiltrace (vsakování), dobré odvodnění a dobré provzdušnění.

Půdním podmínkám a růstové reakci stromů je v současné době věnována značná pozornost a jsou předmětem mnoha výzkumů. Například studie s taxonem *Pyrus calleryana* ukazuje, že hrušeň roste ve strukturálním substrátu dvakrát rychleji než při standardním podloží zpevněných ploch a i o 50 % rychleji než stromy v travnaté ploše.

Strukturální substráty jsou ve svém použití značně flexibilní a při stavební činnosti dobře oprařitelné. Vzhledem ke svým fyzikálním vlastnostem mohou také s výhodou sloužit jako retenční prostor v systémech hospodaření s dešťovou vodou.

Literatura

- HORA, D., 2021. *Nastavení systému adaptačních opatření města Pardubice prostřednictvím modrozelené infrastruktury*. KLIMEŠOVÁ, A., 2020. *Vliv prokořenitelného objemu půdy v urbanizovaném prostředí na stabilitu a vitalitu stromů – Review a metodika disertační práce*. RAHMAN, M., A. SMITH, J., STRINGER, P., ENNOS, R., 2011. *Effect of rooting conditions on the growth and cooling ability of Pyrus calleryana*. Urban Forestry & Urban Greening. 10. 185-192. URBAN, J., 2008. *Up by roots: healthy soils and trees in the built environment*. Champaign Int. Soc. Arboric.. 479 s. WATSON, G., 2019. *Strategies for Sustainable Tree Planting in Confined Urban Spaces*. Arborist News. 28(1). 22-28.



Mgr. Alena Klimešová, DiS.

Arboristka, ilustrátorka, studentka doktorského studia na LDF MEN-DELU.

Rooting volume for trees I. Structural soil

In urban environment, the key parameters affecting the growth of trees are rain water availability and soil volume suitable for tree roots. An adequate root space must often be created artificially, especially due to soil compaction. One of the possible technologies allowing root growth under the pavements and parking lots is the use of structural soils.



GaLaBau 2022

gardening, landscaping,
greendesign.

WORKING TOGETHER

to keep the industry strong
for the future

We are looking forward to
seeing you at the leading trade fair
for the gardening and landscaping sector!

NUREMBERG, GERMANY
14 – 17 SEPTEMBER 2022



Get your tickets today:
galabau-messe.com/tickets



HONORARY SPONSOR

Bundesverband Garten-,
Landschafts- und Sportplatzbau e. V.
www.galabau.de

ORGANIZER

NürnbergMesse GmbH
www.nuernbergmesse.de



HAUPTOVY
TRVALKY
-2022-

TRVALKY Z ÚSTÍ NAD ORLICÍ



ŠKOLKY
Haupt

TEL.: 607 966 388 • INFO@SKOLKYUO.CZ • WWW.SKOLKYUO.CZ



Společnost pro zahradní
a krajinnou tvorbu

8.–9. 9. 2022

Národní arboristická konference

Strom pro život život pro strom

Garant konference:

Odbor ŽP Magistrátu města
Jihlava + Ing. Pavel Wágner

Partner konference:

Město Jihlava



**Nový formát konference se souběžným
programem pro stromolezce!**

Více na www.szkt.cz/akce



Flora Olomouc ukázala trendy 21. století

Dvanáct tisíc květin, moderní minimalistická architektura, vzdušný design a precizní floristická aranžmá. To vše v sobě spojovala hlavní expozice na výstavě Flora Olomouc 2022. Konala se koncem dubna, expozici pojmenovanou Květy a světy vidělo v pavilonu A bezmála 50 tisíc spokojených návštěvníků. Pořadatel akce, Výstaviště Flora Olomouc, dal při její realizaci prostor mladým tvůrcům, kteří pro letošní květinovou výstavu připravili expozici plně odpovídající trendům 21. století. Návštěvníky čekal neopakovatelný zážitek.

T: Michal Poláček F: Jan Krčmář

Prožít neustále se opakující koloběh života rostlin – právě to od 21. do 24. dubna umožnila návštěvníkům výstavy Flora Olomouc 2022 unikátní hlavní expozice Květy a světy v pavilonu A. V duchu moderní architektury a designu ji tvořilo pět různých světů plných květin, znázorňovaly pět fází života rostlin – klíčení, pučení, kvetení, plod a zánik. Jejím autory byly architektky a designérky Jana Trundová a Barbora Trundová z oceňovaného olomouckého studia mimokolektiv a renomovaný florista Tamás Vígh, který v rámci precizních aranžů do expozice umístil na 12 tisíc květin.

„Architektura jednotlivých světů byla vzdušná a minimalistická. Nesměla být dominantní na úkor floristiky. Základem byla bílá barva, aby naplno vynikly barvy všech květin. Vlastně jsme potlačily poměrně členitou architekturu samotného pavilonu A. Cílem byl co nejvyšší kontrast a prostor pro barevnost květin,“ uvedla Jana Trundová z architektonického a design studia mimokolektiv.

Floristická výzdoba jednotlivých světů se od sebe díky jejich rozdílnému tematickému ladění značně lišila. Florista Tamás Vígh pro návštěvníky vykouzlil například podmanivou atmosféru barokní dekadence ve světě zániku anebo záplavu pestrobarevné energie plné neobvyklých tvarů květin ve světě kvetení. „Ten byl umístěn v zrcadlovém sále, a tak se zde krásy květin a především jejich květů násobila. Vybral jsem rostliny se zajímavým a neobvyklým

tvarem květenství. Neobvyklé tvary plné barev. Byla to exploze energie! Žlutá, červená, oranžová růžová a jejich kombinace. Bylo to nespoutané,“ popsal Tamás Vígh.

Studio mimokolektiv při návrhu kladně hodnocené expozice plně využilo také výšku pavilonu A, působivé expozici tak dominoval pohyblivý centrální prvek zavěšený na čtyřech pevných řetězech. Šlo o designově čistou bílou kupoli plnou exotických květin, k zemi visely jejich kořeny.

▼ Vzdušný design a minimalistickou architekturu doplnilo v kladně hodnocené hlavní expozici na letošní dubnové výstavě Flora Olomouc na 12 tisíc květin





◀ Hlavním floristou úspěšné výstavy Flora Olomouc 2022 byl Tamás Vígh. Návštěvníci se s ním mohli setkat mimo jiné při večerní prohlídce hlavní expozice, o kterou byl mezi veřejností velký zájem

▼ Část hlavní expozice věnovaná kvetení rostlin byla díky záplavě nejrůznějších květů plná pestrobarevné energie. Zážitek spokojených návštěvníků umocnilo umístění květin do zrcadlového sálu

► Jedinečný koncept hlavní expozice byl nastaven tak, aby co největší prostor dostaly květiny a především jejich barvy

Kupole budila zaslouženou pozornost všech návštěvníků i díky tomu, že se v pravidelných intervalech pomalu spouštěla k zemi. Přímo pod ní bylo připraveno kulaté jezírko plné vody. Jakmile kupole poklesla, kořeny rostlin se do ní ponořily a květiny se mohly „napít“. Okraje jezírka byly navíc uzpůsobeny k posezení, čehož řada návštěvníků využila. Právě z tohoto místa si lidé mohli celou expozici prohlédnout, měli ji jako na dlani. „Také tento centrální prvek znázorňoval jednu fázi koloběhu života rostlin. Byly jsme rády, že návštěvníkům posloužil i jako místo pro zastavení, posezení a zamyšlení,“ doplnila Barbora Trundová ze studia mimokolektiv.

V rámci koncepce hlavní expozice znázorňoval centrální prvek svět bujení. Florista Tamás Vígh do něj mimo jiné umístil také vzácné orchideje Vanda. „Byly jako šperky visící nad vodní hladinou. Doplnily je kapradiny a různé liány. Navodili jsme zde atmosféru džungle v jejich vyšších patrech tři anebo čtyři metry nad zemí,“ uvedl Tamás Vígh.

Výstava Flora Olomouc 2022 přilákala bezmála 50 tisíc návštěvníků. Samotný vznik hlavní expozice finančně významně podpořilo Statutární město Olomouc.

„Za letošní expozicí stojí mladí tvůrci, kteří do pavilonu vnesli moderní trendy soudobého designu a architektury. Jsme rádi, že se nám podařilo navázat úspěšnou spolupráci s novou generací. Naším cílem stále zůstává posunout výstavu Flora



Olomouc do 21. století,“ uvedla Eva Fuglíčková, ředitelka Výstaviště Flora Olomouc.

Kromě hlavní expozice zaujala návštěvníky expozice Českého zahrádkářského svazu (ČZS) pojmenovaná Z minulosti do budoucnosti, výstava bonsají Tradice s fantazií, v oranžerii expozice Květy v umění, prezentace členů Asociace soukromého zemědělství ČR s názvem Návrat ke kořenům. Velké a hojně navštěvované zahradnické trhy byly připraveny ve venkovní části areálu a v pavilonu G.

► Velkou pozornost návštěvníků zaslouženě přitahoval pohyblivý centrální prvek hlavní expozice – designově čistá bílá kupole plná exotických květin zavěšená na čtyřech pevných řetězech



Bc. Michal Poláček

Absolvent žurnalistiky na Univerzitě Palackého. V roce 2021 získal Novinářskou cenu – kategorie regionální žurnalistika. Od května 2021 je manažerem marketingu a PR na Výstavišti Flora Olomouc.



Flora Olomouc presented the trend of the 21st century

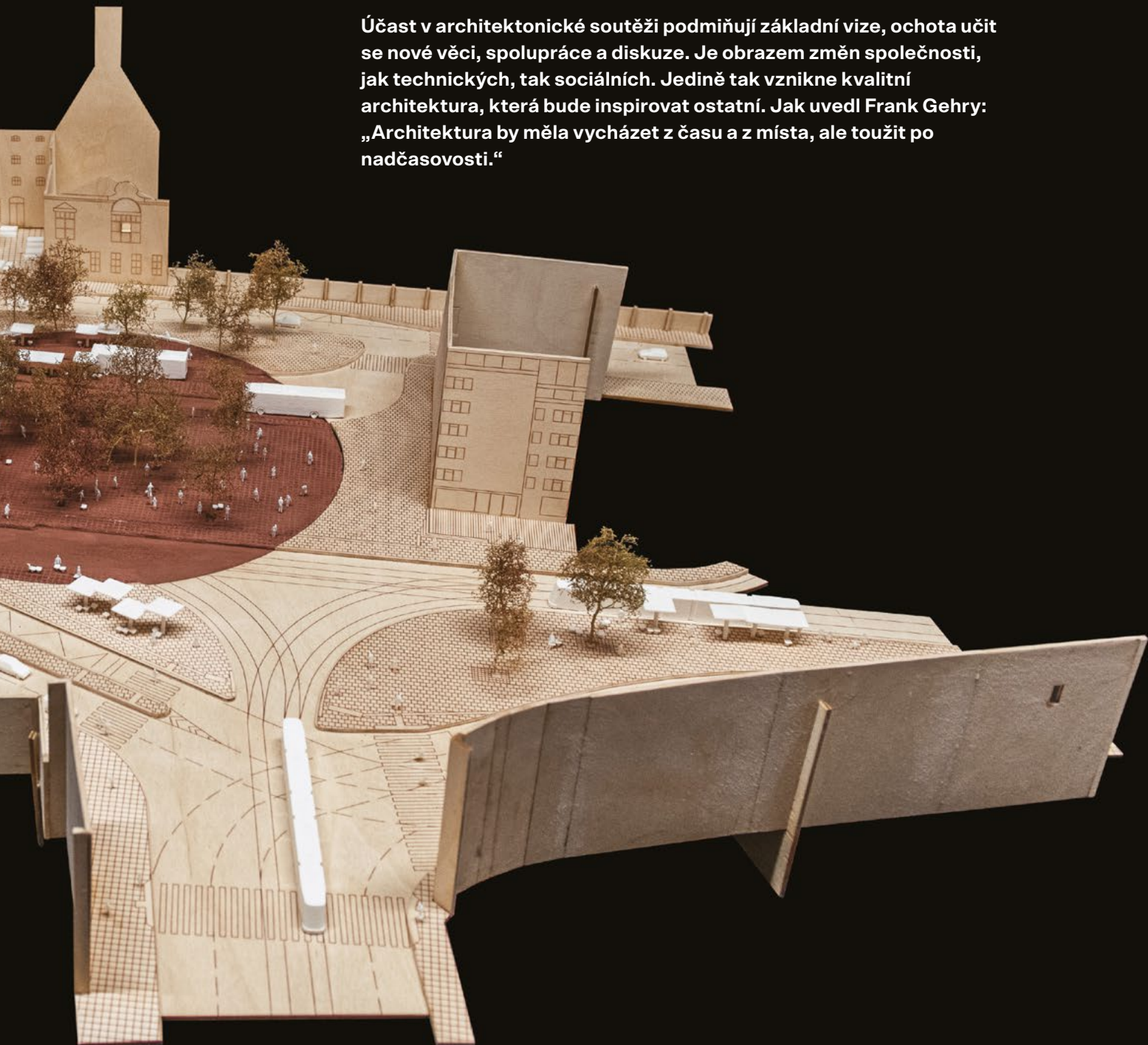
The article focuses on the successful main exhibition of Flowers and Worlds, which took place in the A Hall of the Flora Olomouc 2022 flower and garden show from 21st to 24th of April 2022. The creators were architects and designers Jana Trundová and Barbora Trundová from the prize-winning studio mimokolektiv, teamed up with Tamás Vigh, a renowned florist, who precision-installed over 12 thousand flowers throughout the lavish floral decorations. The show, inspired by modern architecture and design, comprised five different worlds demonstrating the five phases of the ever-repeating cycle of plant life – germination, budding, bloom, fruit, and death.



F: Model rekonstrukce Mendlova náměstí v Brně
(Chybík+Křištof Architects & Urban Designers)

Soutěže

Účast v architektonické soutěži podmiňují základní vize, ochota učit se nové věci, spolupráce a diskuze. Je obrazem změn společnosti, jak technických, tak sociálních. Jedině tak vznikne kvalitní architektura, která bude inspirovat ostatní. Jak uvedl Frank Gehry: „Architektura by měla vycházet z času a z místa, ale toužit po nadčasovosti.“





Rozhovor s Ondřejem Chybíkem

Ondřej Chybík založil společně s Michalem Křištofem vlastní ateliér ještě při studiích architektury na VUT v Brně. Dnes mají tři pobočky s týmem, který má přes padesát členů. Během několika let nasbírali řadu zkušeností a prestižních ocenění. V loňském roce se stali finalisty České ceny za architekturu a se svými projekty Vinařství Lahofer a Enotéky Znojmo byli nominováni na evropskou cenu za současnou architekturu Mies van der Rohe Award 2022.

T: Kateřina Čadková F: Chybík+Křištof Architects & Urban Designers

Architektonických soutěží se úspěšně účastníte od začátku založení vašeho ateliéru. Vnímáte během té doby nějaký výrazný posun v jejich současném nastavení?

Obrovský posun vidím v profesionalizaci celého zpracování a průběhu soutěží. Když jsme začínali, řešily si soutěže municipality sami a bývalo těžké dostat relevantní zadání i podklady. Ale i přesto byly ze soutěží vynikající výsledky, hlavně díky architektům, kteří uměli číst mezi řádky. Dnes soutěž profesionálně zpracuje firma, dokáže vytvořit jasné zadání a architekt má daleko jednodušší roli. V současnosti je také mnohem větší počet soutěží, které vyhlašují menší města, což je fantastické. Znamená to, že architektura není jenom tématem velkých měst. Dnes už není jenom Litomyšl, ale spousta dalších menších měst, kde si uvědomují, že architektura a potažmo architektonická soutěž je velice důležitá.

Podle jakých kritérií jste si soutěže vybírali, a co je pro vás důležité teď?

Dříve jsme se soustředili výhradně na téma, které soutěž řešila. Už nás moc nezajímalo, jaké je složení poroty nebo jestli z toho bude navazující zakázka a jak bude velká. Dnes jsme o něco zkušenější. Tím, že na soutěžích nepracujeme sami, ale široký tým, který musíme platit, hledíme i na čistě pragmatické parametry. Je to především analýza, jestli se jedná o soutěž, se kterou to zadavatel myslí opravdu vážně.

Když máte ateliér, je extrémně důležité, jestli z toho bude další práce, placená na několik let. Současně s tím se nám změnil fokus, čemu se chceme věnovat. Obrovský smysl nám dávají soutěže pro menší sídla, naší ambicí je nejen postavit výrazný dům v Brně, Praze nebo Ostravě, ale víme, že kvalitní práce architektů v menších městech má obrovský význam.

Je to tím, že můžete víc zasahovat do veřejného prostoru?

Přesně tak, z toho důvodu například tolik neděláme rodinné domy. To je disciplína, kdy svůj životní čas věnujete jedné rodině, zatímco když děláte náměstí nebo velkou sportovní halu, věnujete tentýž čas širokému spektru celé společnosti. To je to, co nás zajímá. Krásným příkladem je město Modřice, které vypsal architektonickou soutěž na novou sportovní halu. Soutěžní návrh vyhrál Atelier bod architekti, který za to následně dostal cenu Grand Prix. Město, které má 5 000 obyvatel. Když tam přijede, připadáte si, že nejste v nějaké malé obci u Brna, ale ve vyspělém sídle, kde všechno dobře funguje. To je potřeba zmínit, jsem rád, že architekti přestávají dělat sochy a začínají tvořit prostředí a domy, které své okolí reflektují.

Účastníte se mezinárodních architektonických soutěží se světovou konkurencí, zajímá mě srovnání úrovně zadání a jejich příprava u nás a v zahraničí.



◀ V pražských Modřanech vzniká obytná čtvrť, která má být inspirací pro okolní evropské metropole. Jako připomínku původního využití místa ponese nový areál název Modřanský cukrovar a vznikne tam až osm stovek bytů s výhledem na Vltavu a široké okolí

Například Rakousko nebo Švýcarsko mají soutěže velmi pečlivě nachystané. Teď jsme odevzdávali menší soutěžní projekt do centra Curychu a na jeho zpracování jsme měli tři čtvrtě roku, což je mnohem více času než u nás. V Česku se často v rané koncepční fázi, což soutěž bezesporu je, nesmyslně spěchá. Pokud je architektovi umožněn dostatek času, může ho do projektu investovat. To je i snahou ČKA nastavit soutěže tak, aby byla nezávislá porota, důstojné odměny pro architekty a adekvátní množství času na zpracování projektu. Proto má být semafor (systém sestavený ČKA pro hodnocení soutěží z hlediska jejich regulérnosti – pozn. red.), protože když tam bude červená, tak něco z toho nefunguje, ale nemělo by to znamenat, že se tomu architekti nesmí věnovat.

Ve Švýcarsku víte, jaký honorář dostanete, tam není žádný prostor pro jednání. Honorář vychází ze standardu švýcarské komory. Když vyhraje u nás, musíte se znovu sejít se zadavatelem. Musíte postoupit jednací řízení a často je zadavatel překvapený, co to znamená honorářový řád a jak je vysoký a snaží se cenu stáhnout dolů. Fixní honorář je raritou Švýcarska, ale i v Rakousku není téma ceny projektu tak výrazné, jako u nás. U nás se to stále bere jako něco, co se dá usmlouvat.

Pojďme od tématu soutěží k další činnosti, která je pro váš ateliér charakteristická a která se svým rozsahem vymyká běžné praxi. Jaký význam má podle vás komunikace s veřejností, proč se tomu věnujete?

Stejně jako nás zajímá veřejný život a prostor, je pro nás naprosto zásadní nemluvit jenom mezi architekty. Řada architektů přednáší architektům a dělá rozhovory do časopisů, které čtou zase jen architekti, a tím to končí. Pro nás je důležité mluvit k veřejnosti, a to nejenom k našim potenciálním klientům. Nejde o tvorbu reklamy. Jde o to otvírat témata a vysvětlovat lidem znovu a znovu, že architektura není jen o tom navrhout nejkrásnější dům s nejkrásnějšími okny, ale že architekt je člověk, který se snaží navrhovat kvalitu prostředí, ve kterém žijeme. Jde o tvorbu veřejných prostranství a řadu dalších věcí nejenom v exteriéru, ale i v interiéru. Snažíme se o to, abychom nacházeli kvality a následně je v projektech maximálním způsobem artikulovali.

Jedním z vašich posledních projektů, který se bude brzy realizovat, je multifunkční hala v Jihlavě, která výrazně zasáhne do stávajícího veřejného prostředí. Jak probíhala komunikace s veřejností?

Ing. arch. Ondřej Chybík

Spoluzakladatel ateliéru Chybík+Kristof Architects & Urban Designers se sídly v Praze, Brně a Bratislavě. Vystudoval architekturu a urbanismus na VUT v Brně, TU Graz v Rakousku a na ETH Zürich ve Švýcarsku, pracoval ve vídeňském studiu PPAG. Jeho práce byly vystaveny v Museum of Modern Art v New Yorku. Byl součástí mezinárodních porot architektonických soutěží nebo národních cen architektury na Slovensku, v České republice nebo na univerzitě Politecnico di Milano v Itálii. Spolu se studiem získal řadu ocenění, včetně ceny Design Vanguard 2019 prestižního amerického časopisu Architectural Record.

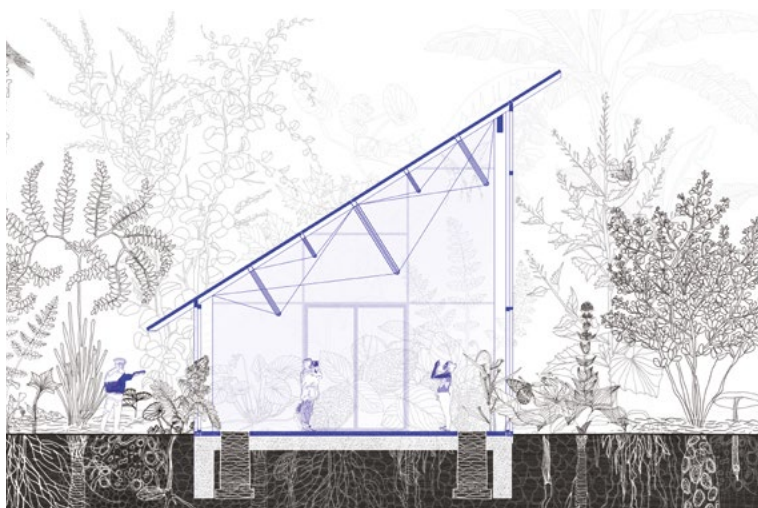
Proběhlo několik setkání s veřejností, se zástupci města i kraje. Bylo krásné mít příležitost o projektu přednášet krajskému zastupitelstvu, což jsou reprezentanti obrovského území a obrovského počtu lidí. Využili jsme té příležitosti a mluvili jsme o tom, jak je umístění v centru města důležité, co to znamená, jakou bude mít strategickou funkci. Nabízí se srovnání stavby multifunkční haly pro 6 000 diváků v centru, a někde na poli – tam přijedou všichni autem, možná si dají párek a pojedou zase domů, kdežto do centra většina lidí přijde pěšky nebo použije MHD, po skončení akce si zajde na oběd nebo na večeři a utratí víc peněz. Městská kasa bude mít daleko víc příjmů z daní a i restaurátér bude mít lepší byznys, který se projeví třeba na opravené fasádě restaurace. To je základní princip, jak má architekt a urbanista pracovat a přemýšlet o synergických efektech každého projektu. Pokaždé, když je příležitost ukazovat na to, co je správné a nevysvětlovat, proč je to krásné. Krása je subjektivní, je to něco, co každý architekt má mít v sobě. Důležité jsou zmíněné principy, které je potřeba neustále představovat co nejširšímu spektru lidí. V momentě, kdy si to zastupitelé měst uvědomí a začnou o tom přemýšlet, bude se to měnit. To je naše hlavní mise, o které se snažíme veřejně diskutovat. Víím, že řada kolegů to často vnímá jako sebepropagaci našeho ateliéru, ale to je sekundární výsledek. Když o něčem mluvíte, začnou vás lidé přirozeně brát jako odborníka, a potom se na vás obrací.

Proč myslíte, že u nás není víc architektů, kteří jsou slyšet, kteří dokážou srozumitelně vysvětlit laické veřejnosti význam kvalitního městského prostoru?

U nás je spousta architektů, kteří jsou schopni srozumitelně mluvit k veřejnosti, ale je to časově náročné, potřebujete větší ateliér, abyste na to měli čas. My tomu přikládáme velký důraz, protože nás znepokojuje, jak naše země vypadá. Když to zjednoduším, pořád jsou tady pistáciové a meruňkové domy, postavené za městy, pořád se kupují betonové ploty z hobbymarketu, pořád jsou nespravená náměstí, pořád se staví haly na polích... a dokud se to bude dít, stojí nám za to lidem říkat, že to je blbost.

Pracujete jak pro města, tak i pro developerské firmy. Který sektor podle vás prosazuje opatření zmírňující dopady klimatické změny pružněji a efektivněji a třeba i s větším dopadem do budoucna?

Myslím, že to záleží hlavně na konkrétních lidech, jsou developerské společnosti, které jsou fantastické. Například v Praze pracujeme pro Skansku na projektu Modřanský cukrovar, který se podařilo navrhnout jako



první modrozelenou čtvrť. Jsou starostové a místostarostové, kteří to chtějí také, a naopak existují strašné developerské firmy, pro které nepracujeme. A jsou bohužel města, kam přijedete a říkáte si, co tady 30 let dělali, kdo to město vedl a jak je možné, že to takhle vypadá. Nejde to generalizovat. Ale celkově určitá šetrnost, normalnost a střízlivost řešení do Česka přichází.

Nakonec bych ráda zmínila některé vaše projekty – rekonstrukce Mendlova náměstí a skleníku v Brně, rozšíření Terminálu 2 na ruzyňském letišti s velkou vegetační střechou, vinařství Lahofer, kde je velmi úzké propojení stavby s krajinou, nové ředitelství Lesů ČR nebo pavilon pro EXPO 2015 s ukázkou českého lesa... Vašimi projekty prostupuje krajinářský obor, v čem vy osobně vidíte jeho největší přínos?

Úplně upřímně – od prvního projektu, který jsme kdy nakreslili, jsme spolupracovali s krajináři. Jednoznačně nám došlo, že dům nekončí fasádou, ale má také své okolí. Začali jsme spolupracovat s našimi vrstevníky z Lednice a v momentě jsme pochopili, že dům musí být napojen už od prvních skic. Možná, že právě tahle spolupráce nás později dostala do pozice kontextuálních architektů, kteří se snaží všechny věci co nejvíc propojovat. Bez krajinářů bychom už teď nebyli schopni nakreslit ani interiér. Myslím, že to je naprosto zásadní.

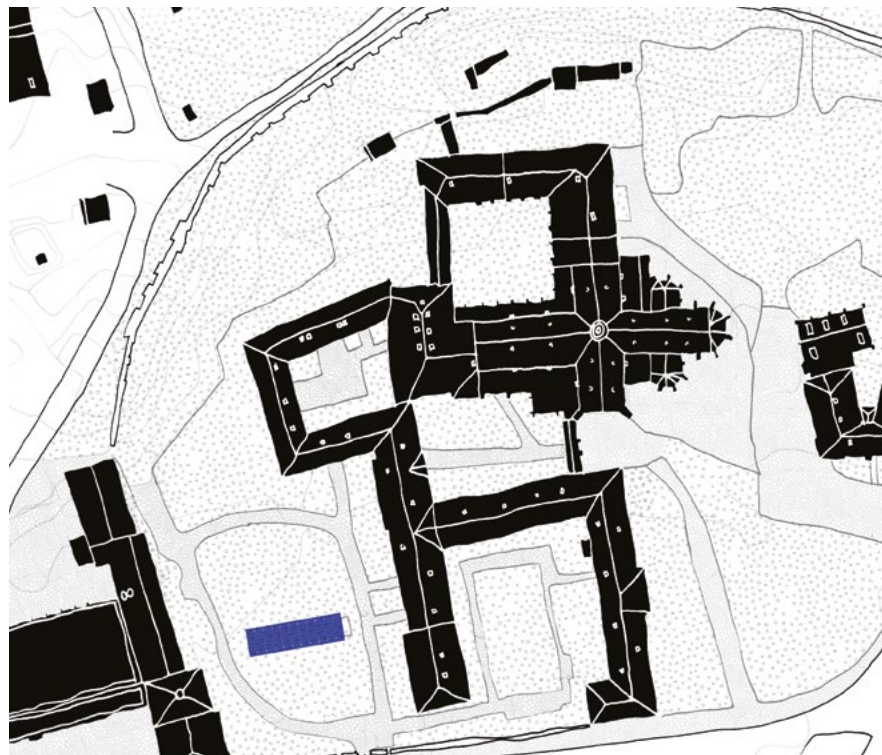
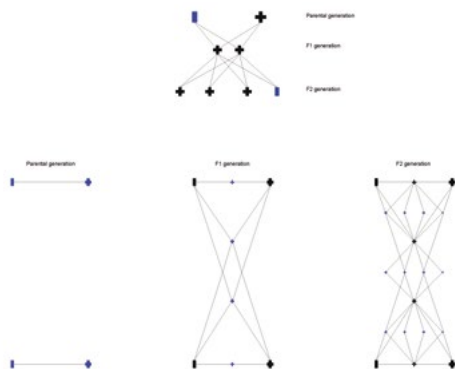
Když se doma bavím o nějakých projektech se Zdenkem (Sandlerem, významný krajinářský architekt – pozn. red.), jenom žasnu, jak my máme nějaké měřítko 100 až 1 000 metrů čtverečních, ale krajináři tam začínají a jdou do desítek hektarů. Je fantastické poslouchat, jaké vazby v krajině jsou a jak se krajina formovala a formuje. Je to pro mě neuvěřitelná škola.

▲► Rekonstrukce torza Mendlova skleníku v Brně bude dokončena k příležitosti oslav 200 let od narození Gregora Johanna Mendela v letošním roce



Interview with Ondřej Chybík

An interview with one of the founders of a successful architecture studio: about architectural competitions in our country and abroad, on the importance of dialogue about quality architecture and public space with lay people, and also on the benefits of collaborating with landscape architects.



An aerial photograph showing a lush green landscape. In the bottom left, there is a house with a red roof. To its right is a pond. The surrounding area is filled with dense trees and vegetation. A dirt road or path runs through the middle of the scene.

System tůněk a mezí
pro zadržování vody na
pozemku Lubora Křížka
v Dřevništi u Sedlčan.
Foto Lubor Křížek

Adaptterra Awards už čtvrtým rokem ukazuje, jak na klima

Celostátní soutěž nejlepších realizovaných adaptačních opatření již čtvrtým rokem oceňuje odvážné investory, nápadité projektanty i šikovné stavitele. Ba co víc, sbírá z českých měst, obcí i krajiny příklady funkčních řešení zvyšujících naši odolnost vůči dopadům změny klimatu a předává zkušenosti s jejich provozem všem dalším. Databáze více než 150 příkladů dobré praxe je tak zdrojem inspirace i poučení. Kam dál se bude soutěž rozvíjet a před jakými výzvami stojí?

T: Martin Ander

Na počátku stál nápad na soutěž Pro vodu – inovativní cestu, jak zapojit mladé lidi do hledání řešení reálných problémů s vodou v českých městech a obcích. S podporou společnosti Nestlé a pod záštitou ministra životního prostředí uspořádala Nadace Partnerství první ročník v roce 2013. Týmy mladých lidí do 30 let vymýšlely nápady a zpracovávaly řešení reálných problémů, které do soutěže přihlašovali zástupci obcí. Každý rok porota hodnotila několik prací na téma, jak šetrně udržitelně hospodařit s vodou v krajině, v budovách i jejich okolí, ale i řešení znečištění řek a potoků. Soutěž však neměla takovou odezvu, jak se čekalo, a více inspirovat vznik desítek či stovek reálných projektů v obcích zůstávala nenaplněna. A tak nastalo přemýšlení, jak dál.

Motorem změn se se stala postupující změna klimatu. Sucho roku 2015, vznik státní adaptační strategie a rostoucí zájem měst o adaptace na dopady změny klimatu vykrystalizovaly v nápad založit šířeji pojatou soutěž, která ukáže celý komplex opatření, postupů a nových technologií, které nám mohou pomoci adaptovat krajinu i sídla. To už organizační tým doplnili odborníci z Integra Consulting, kteří společně s Nadací Partnerství získali pro svůj nový záměr podporu Ministerstva životního prostředí. Od roku 2019 tedy začala vznikat soutěž, jejíž ambicí je každoročně ukazovat, čeho se podařilo na poli adaptací v Česku dosáhnout, jaké nové inspirativní projekty byly uvedeny do provozu. Ale nejen to.

Všichni víme, jak náročné je správně zadat projekt a ve spolupráci s projektantem a následně i realizační firmou a budoucími správci investice vytvořit něco, co bude dobře sloužit svému účelu a poskytne očekávané přínosy. Potřeba sdílet zkušenosti, prošlapané cesty, ale i pověstné slepé uličky vedla iniciátory soutěže k poněkud netradičnímu širšímu pojetí nominací. Ti, kteří chtějí svůj projekt do soutěže Adapterra Awards přihlásit, musí uvést řadu praktických informací a kontaktů. Velmi oceňované jsou provozní zkušenosti, kontakty na projektanty, investory i správce opatření, ale také příběhy z realizace, popis překážek, které musely být překonány, nebo dilema výběru variant projektu. Nejde jen o to, aby odborná porota měla dostatek informací k vyhodnocení přínosů projektu, ale hlavně aby všechny praktické zkušenosti mohly být následně sdíleny pro všechny další zájemce v internetové databázi. Živá a pravidelně doplňovaná databáze příkladů dobré praxe je totiž klíčovou součástí záměru soutěže od jejího prvním počátku.

V posledních letech databázi navštěvuje přes 60 000 zájemců ročně a čísla neustále rostou s tím, jak se portfolio zveřejněných projektů rozšiřuje.

Aktuálně databáze nabízí více než 150 příkladů dobré adaptační praxe ze všech krajů České republiky. Najdete tu nově vybudované mokřady v intenzivně využívané zemědělské krajině, obnovené aleje kolem historických polních cest, příklady pásového hospodaření omezujícího půdní erozi. Skvělé příklady přírodě blízkých protipovodňových opatření ve městech, ukázkové způsoby hospodaření s dešťovou vodou v hustě zastavěných rezidenčních čtvrtích i příjemně upravená veřejná prostranství, na kterých se můžete i v extrémním vedru cítit přijatelně. O nových parcích různých velikostí ani nemluvě. Protože podstatnou část svého života trávíme v budovách, nemůže se tématu jejich adaptace vyhnout ani tato soutěž. Proto každoročně oceňujeme a zviditelňujeme i příklady vhodně adaptovaných bytových a rodinných domů stejně tak jako velkých kancelářských komplexů či výrobních hal. Velmi nízká energetická náročnost a skvělé hospodaření s vodou v domech přihlášených do soutěže už je možné brát za standard; oceňované projekty nabízejí navíc použití ekologicky šetrných materiálů nebo inspirativní práci s vodou a zelení v okolí budov.

Databáze Adapterra Awards se však nesnaží být jen encyklopedickým seznamem položek realizovaných projektů, snaží se svým návštěvníkům zprostředkovat i silnou emoci, zážitek z precizně provedených lidských staveb zapojených do přírodních procesů. Atraktivní fotografie přitahují pozornost veřejnosti stejně tak dobře jako příběhy těch, kteří za úspěšnými projekty stojí. Proto se je snažíme využít



Mgr. Martin Ander, Ph.D.

Absolvoval učitelský obor na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. V letech 2006–2018 byl zastupitelem města Brna, z toho osm let pracoval v pozici náměstka primátora pro rozvoj města a životní prostředí. Věnoval se mimo jiné rozvoji modro-zelené infrastruktury města. Od roku 2019 působí v Nadaci Partnerství, kde vede tým Adapterra, který pomáhá městům a obcím řešit adaptaci na dopady změny klimatu.

▼ Hospodaření se srážkovou vodou na návsi v Bratčicích. Foto Nadace Partnerství (Vojta Herout)





▲ Revitalizace městského náhonu u parku Ostrov v Semilech. Foto Nadace Partnerství (Vojta Herout)

►▼ Zasakovací záhon v jihomoravském Ruprechtově. Foto Martina Jurová

Adaptterra Awards show possible climate adaptation solutions

For four years, the Adaptterra Awards has been a popular national competition of the best delivered projects involving adaptation measures and climate change mitigation. The point of the competition is not just to highlight courageous investors, creative designers and skilled contractors, but also to inspire new projects and measures. Therefore the competition also includes an internet database of good practice examples presenting more than 150 projects from the Czech Republic and neighbouring countries. In its fourth year, the competition focuses on facing the challenges of its further direction and development.

v rámci každoročního katalogu, který na konci soutěžního ročníku vždy vydáváme. Kromě pozornosti profesionálů z oboru či zástupců měst a obcí jako veřejných investorů se snažíme oslovit také širokou veřejnost. Každoročně od srpna do října dáváme možnost každému, aby odevzdal své dva hlasy v anketě o nejsympatičtější adaptační projekt. Díky tomu se o realizovaných adaptačních opatřeních na klimatickou změnu každoročně dozví zhruba deset tisíc lidí, kteří se do ankety zapojí. Další desítky tisíc pak oslovujeme na sociálních sítích Adaptterra.

Soutěž však není jen o mediálních prezentacích krásných projektů. Pod značkou Adaptterra se cíleně snažíme posilovat a rozvíjet také odbornou diskuzi. Každoročně na podzim v souvislosti s vyhlášením výsledků a oceněním vítězů pořádáme konferenci pro města, obce a odbornou veřejnost. Protipandemické restriktce nás však v posledních letech naučily používat i menší online formáty, které se ukazují také jako velmi zajímavé a vyhledávané. V hodinovém webináři dokážeme pro zájemce představit vždy čtyři adaptační projekty formou rozhovorů s jejich tvůrci, správci či uživateli. Díky sociálním sítím pak dosah takových pořadů i celé soutěže významně roste. A to nás těší, protože smyslem soutěže je sdílet praktické zkušenosti a tím inspirovat nové projekty a omezovat strach z nových řešení.

Fenoménem posledního roku je také zájem o inspiraci příklady dobré praxe z blízkého zahraničí. Loni jsme proto rozšířili soutěž do Rakouska a společně s partnery sbíráme, hodnotíme a oceňujeme dobré projekty v příhraničních regionech s Českou republikou. Letos se objevil zájem něco podobného zkusit i v příhraničí polském.

Výzvou jsou pro nás nyní také regionální ceny. Projektů se každým rokem do soutěže hlásí kolem

sedmdesáti, loni jsme dosáhli dokonce symbolické stovky. Porota tedy má z čeho vybírat a můžeme si dovolit ocenit i nejlepší projekty z určitého vymezeného území. Už třetím rokem je partnerem soutěže Adaptterra Awards hlavní město Praha, které speciální cenou každoročně oceňuje nejlepší projekt na území Prahy. O podobné formě spolupráce nyní diskutujeme s Moravskoslezským krajem, kde se letos rozběhl rozsáhlý, dlouhodobý integrovaný projekt na podporu klimatické adaptace krajiny zasažené těžbou financovaný z evropského programu LIFE, a věříme, že další kraje budou následovat. Prostor pro rozvoj dopadu osvětových aktivit vidíme i ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí, které má adaptační agendu na starost. Stranou bychom však nechtěli nechávat ani další ministerstva, jako je třeba zemědělství, která prosazováním dobré adaptační praxe v oblastech své působnosti mohou významně přispět k lepší odolnosti naší krajiny vůči extrémům počasí.

Letošní ročník soutěže Adaptterra Awards je v plném běhu. Na sedmdesát nominovaných projektů je nyní v rukou odborných porotců, kteří v průběhu června vyberou téměř dvě desítky letošních finalistů. Těm budete moci dát svůj hlas od začátku srpna, kdy jejich představení zveřejníme na internetových stránkách soutěže. V úterý 1. listopadu se pak můžete těšit na slavnostní vyhlášení vítězů.

Adaptterra se za čtyři roky stala známou značkou nejen v odborných kruzích a daří se jí podporovat kvalitní investice především veřejného sektoru do zvyšování odolnosti našich měst i krajiny vůči dopadům klimatické změny. Nicméně úkol je to těžký, neboť jediné plošné uplatňování adaptačních principů může přinést podstatné výsledky. Jsme však přesvědčeni, že vzájemná inspirace, sdílení zkušeností a dobré praxe je cesta, která přináší naději.



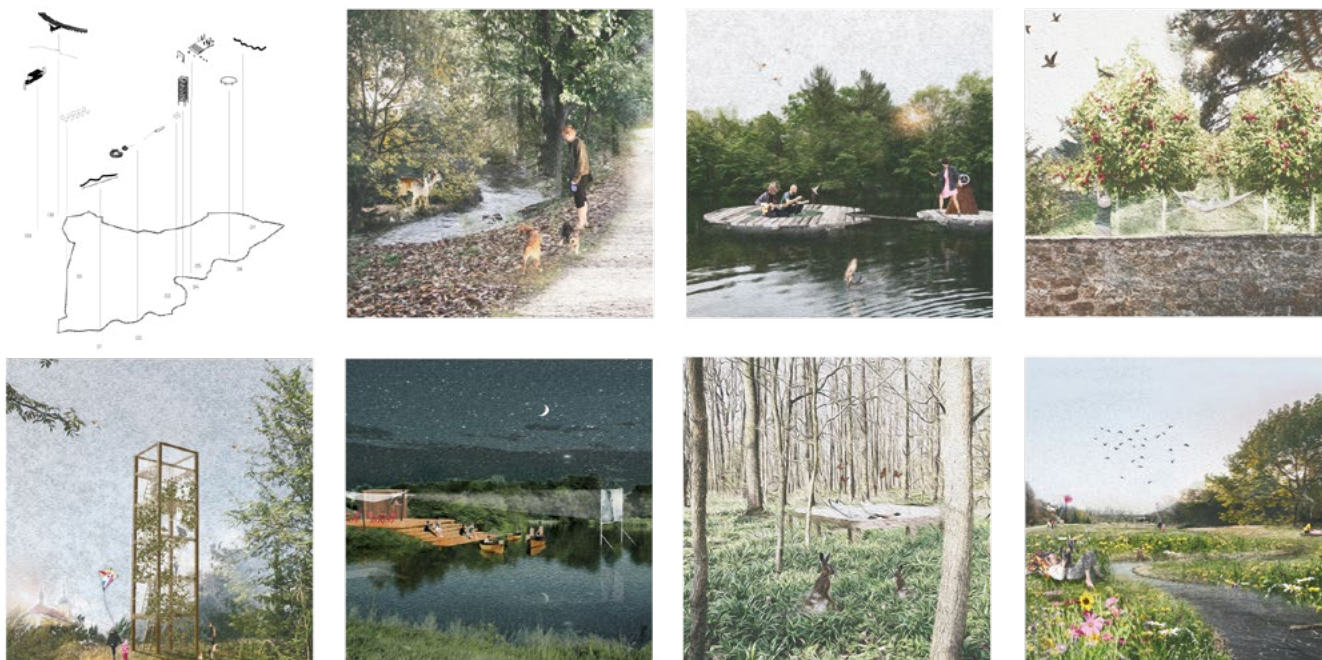


Laurus

Soutěž, která dokázala spojit tři české krajinářské školy (ZF MENDELU, FA ČVUT, FAPPZ ČZU) a jednu ze Slovenska (FZKI SPU). Jejím cílem byl nezávislý pohled na kvalitu výuky krajinářské architektury skrze srovnání mezi jednotlivými ateliéry a školami. Takový byl letošní první společný Laurus.

T: Karel Slánský

▲ Malé měřítko
Alice Pachněvičová –
Sám (se) sebou – With
Myself / FA ČVUT (1.
ročník bakalářského
studia, ZKN Špalková).
Slavnostní vyhlášení
výsledků soutěže. Foto
Lubomír Kotek



Iniciátorem a organizátorem studentské soutěžení přehlídky je Ústav krajinářské architektury FA ČVUT v Praze, kde se od roku 2017 koná soutěž pro studenty tamního oboru krajinářská architektura. V roce 2021 uzrálo rozhodnutí udělat soutěž společnou pro studenty z krajinářských škol od nás a ze Slovenska. Podpora škol byla důkazem, že zde chybí platforma pro konstruktivní názorovou výměnu, a to nejen mezi studenty, ale i pedagogy.

V květnu 2021 mě oslovila jedna z organizátorek soutěže Romana Michalková a oznámila mi, že letos začne první ročník společné soutěže studentů. Přiznám se, že jsem tomu nejdříve úplně nevěřil. Dostal jsem tehdy leták se základní informací, kterým začal roční maraton příprav. Slíbil jsem, že za sekci ČAKA budu soutěž mediálně podporovat a propagovat. Začala tak dlouhá cesta plná očekávání a nadějí.

Postupně proběhla jednání na všech školách krajinářské architektury a začala vznikat pravidla soutěže. Hned v úvodu bylo dohodnuto, že soutěž bude mít nezávislou porotu. Prvotní ambice byly veliké a směřovaly k mezinárodní porotě. Objevovala se jména jako Jeny B. Osuldsen, Fujan Fahmi nebo Igor Marko. Bohužel do příprav vstoupil covid-19 a bylo nutné vše přehodnotit. Nakonec došlo k ustavení mezioborové poroty složené z krajinářské architektky, architektky a realizátora (Štěpánka Šmídová, Yvette Vašourková a Petr Halama). Společně s tím byla stanovena kritéria hodnocení. Šlo především o zohlednění současných společen-

ských potřeb a témat, kontext projektu, relevance a přiměřenost přístupu a srozumitelnost prezentace. Současně došlo k vytvoření čtyř soutěžních kategorií: malé měřítko, střední měřítko, velké měřítko a krajinářské gesto.

Následovalo zaslání prací od studentů, jednotlivá hodnocící kola a vyhlášení výsledků. Nominace školních prací byla na zodpovědnosti studentů a studentek. Podmínkou bylo, že nelze nominovat diplomní projekty. Nezávislá porota hodnotila jednotlivé návrhy anonymně, nebyla tedy známa jména účastníků ani příslušnost k jednotlivým školám.

Porotci na svém zasedání vybrali finalisty v jednotlivých kategoriích a vyhodnotili všechny projekty finalistů jako kvalitní. Porota rovněž ocenila vysokou úroveň zpracování těchto projektů, logické a srozumitelné představení myšlenek autorů.

Mezitím probíhala informační kampaň a přípravy na slavnostní vyhlášení výsledků soutěže, které se uskutečnilo 14. 4. 2022 na Fakultě architektury ČVUT za přítomnosti zástupců škol, studentů a porotců. Nechyběly ani věnce pro vítěze. Současně byla zahájena výstava finalistů, která bude putovní po všech školách krajinářské architektury.

Je důležité, že první ročník otevřel cestu k nové tradici mezifakultních soutěží. Za to je nutné poděkovat organizátorkám Romaně Michalkové a Karin Grohmannové, porotcům, sponzorům a především studentům jednotlivých škol.

▲ Velké měřítko
Diana Lučková – Vinořská promenáda / FA ČVUT (magisterské studium, Ateliér Sitta-Chmelová)



Ing. Karel Slánský

Krajinářský architekt, absolvent ZF MENDELŮ. Vyučoval na FAPPZ ČZU, FA ČVUT a konzultoval jeden z ateliérů na FZKI SPU. Člen SZKT, sekce ČAKA.

Jak hodnotí soutěž členka organizačního týmu a členka poroty?

Karin Grohmannová

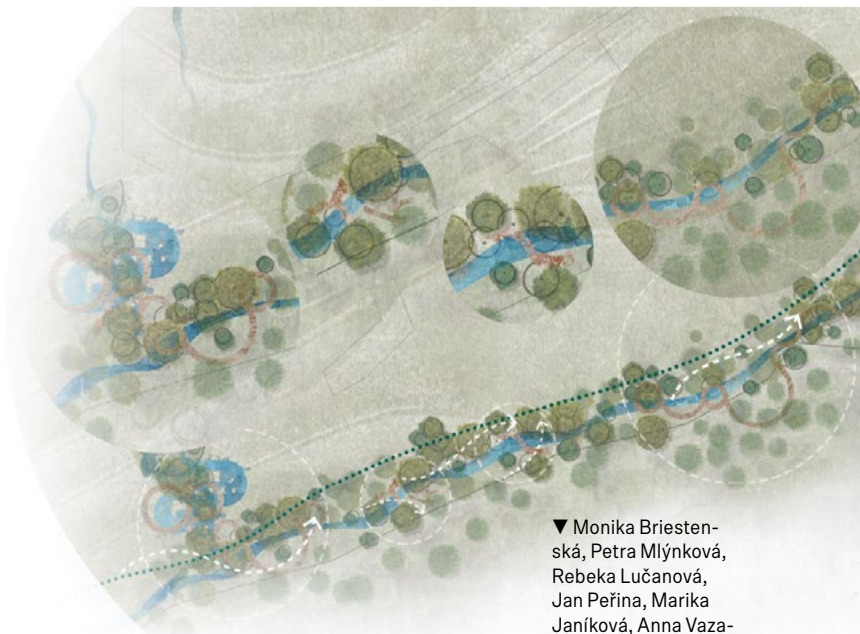
Soutěže na úrovni veřejných zakázek organizuji již téměř deset let (v týmu CCEA MOBA) a snažila jsem se tuto zkušenost přenést i do přehlídky LAURUS. Klíčové byly tři aspekty: otevřenost soutěže, transparentnost hodnocení a motivace k účasti. K jejich dosažení je potřeba anonymita soutěžních návrhů, nezávislá porota a zajímavé ceny. Navzdory všem překážkám a zdržením, které provázely tento první meziškolní ročník, se nám tyto parametry společnými silami podařilo dodržet a přeneseme je i do budoucích ročníků. Chtěla bych zde jmenovitě poděkovat sponzorům – ČKA, Arboeko, Baobab a Zahradní architektura Kurz – díky kterým každý letošní vítěz obdržel finanční odměnu ve výši 15 000 Kč. Jsem také ráda, že se přihlásili i studenti z „nezakládajících“ škol, tedy tým z brněnské FA VUT (shodou okolností vítěz jedné z kategorií); díky tomuto kroku budeme o soutěži LAURUS uvažovat od začátku v širším kontextu. Právě intenzivní zájem ze strany studentů a kolegů krajinářů bude myslím zárukou stále zajímavějších budoucích ročníků.

Štěpánka Šmídová

Soutěž je velmi cenná z důvodu porovnání jednotlivých škol, kde se v současnosti krajinářská architektura vyučuje. Doufám, že v dalších letech bude přihlášeno více prací a tím budou výsledky relevantnější. Na druhou stranu již letošní výsledky potvrdily zkušenosti našeho ateliéru ohledně kvality studentů či absolventů jednotlivých škol. Snad tedy srovnání přinese cennou zpětnou vazbu a také motivaci.

Laurus

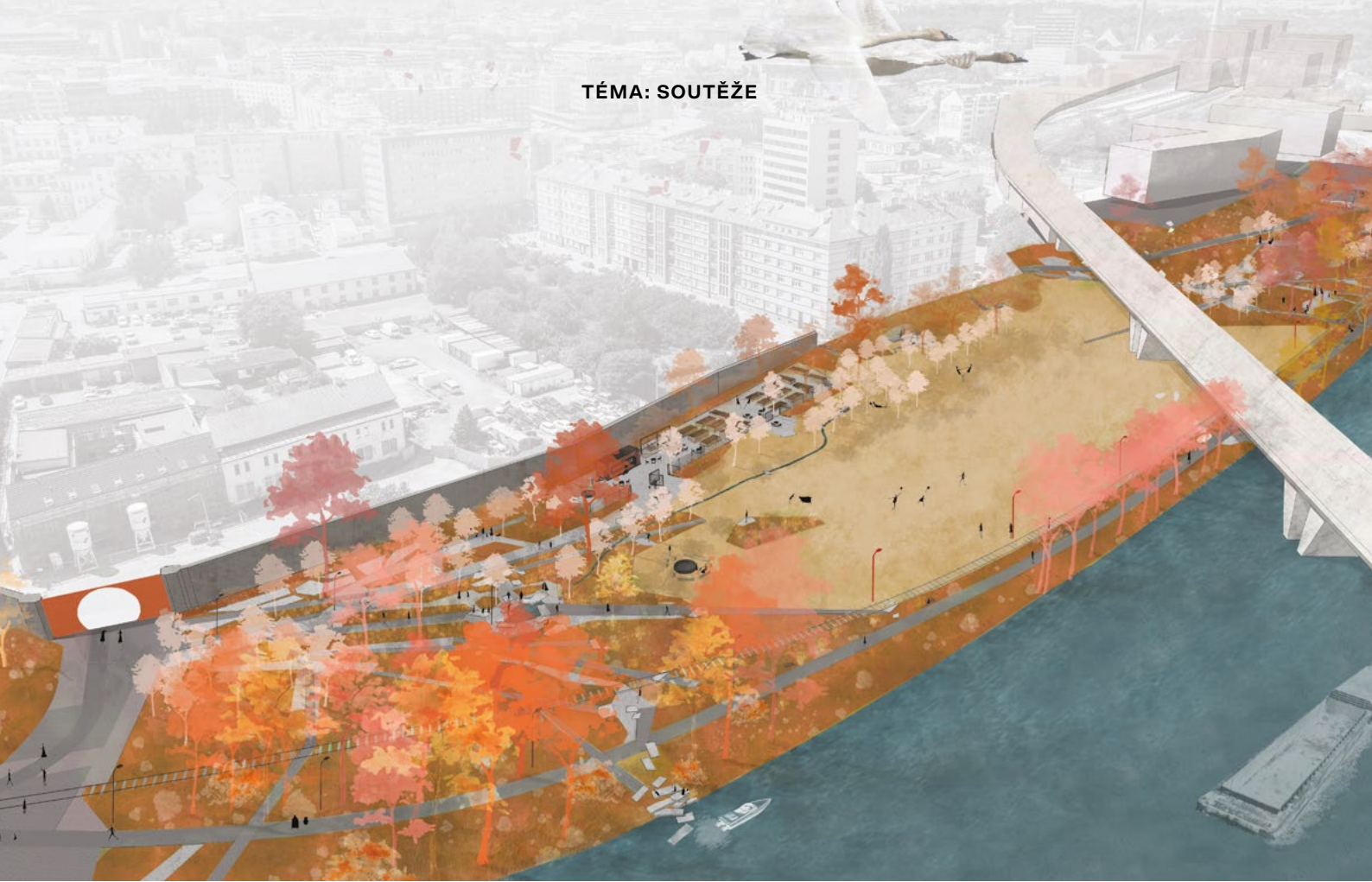
Laurus is a show of student landscape architecture projects delivered in the past academic year. The purpose of the competition is to provide an independent presentation of the quality of landscape architecture schools, and motivation for teachers and students through a comparison between individual studios and schools, and a general awareness-raising and promotion of landscape architecture in the public.



▼ Monika Briestenská, Petra Mlýnková, Rebeka Lučanová, Jan Peřina, Marika Janíková, Anna Vazačová, Petra Remutová, Veronika Grunwaldová, Aneta Cvrčková, Anežka Jirků, Jana Veselá, Markéta Mívaltová, Jakub Igaz – Future Forest / FA VUT (magisterské i bakalářské studium, Ateliér Mléčka-Marek)

▲ Střední měřítko
Andrea Šupová –
Údolí Ticha / FAPPZ
ČZU (bakalářská
práce, pod vedením
Miovská, Halamová)





Svoboda jako prostor k inovaci a tvorbě neopakovatelného

▲ Zákres do fotografie. Pohled z ptačí perspektivy. Autoři návrhu: Tereza Máčová, Alice Boušková, Martina Tománková, Marie McClellan, Marie Petráková, Tereza Lacigová

Městská periferie se vyznačuje svérázným charakterem, divokostí a svobodou. Dějí se zde jevy, které jsou na hranici nebezpečí, a zároveň jsou otevřeny všem, kdo do nich vstoupí. Je to nejen městská divočina, ale i sociální laboratoř, kde se setkávají skupiny, které by se obvykle nepotkaly. S tímto jsme vstupovali do soutěže o návrh Parku U Vody, jejímž zadáním bylo především znovunavázání vztahu s řekou, umocnění komunitního potenciálu místa a dále propojení celého holešovického nábřeží se Stromovkou.

T: Tereza Máčová



Praha 7 vyhlásila v polovině září 2020, během nastupující druhé vlny Covid-19, veřejnou urbanisticko-krajinářskou soutěž o návrh Parku U Vody, kterou podmínila účastí profesně způsobilých osob autorizovaných architektů nebo autorizovaných inženýrů. Možnost přihlásit se do soutěže byla nebývale široká a my jsme se po dlouhých úvahách nakonec do zadání pustili.

Do soutěže se přihlásilo 20 účastníků, z toho deset bylo krajinářských architektů, v řadě zbylých týmů byli až na výjimky uvedeni krajinářští architekti jako spoluautoři. Výhodou takto otevřených soutěží je bezesporu vysoká diverzita týmů a široký rozptyl možných řešení. Inovativně byl umožněn krajinářským architektům svobodný vstup do soutěže bez omezení lety praxe a obdobných zakázek či nutná účast autorizace A1. Proč taky, území se nachází v aktivní záplavové zóně, kde není povolena žádná vertikální stavba.

Místo jako neustále přepisovaný kus papýru

Procházeli jsme rozrytými brázdami země s nálety topolů, na rychlo sestavenou komunitní zahradou a potemnělými oblouky mostu Barikádníků. Nalézali jsme opuštěné výbojkové lampy zašlé slávy českého designu 70. let, návěstidlo korodované vlečky spojující ambice zbudování pražského „Hamburku“ a českou železnici. Na ploše, která ještě nedávno sloužila jako překladiště pokryté silničními betonovými panely, dnes již porostlé ruderálním porostem, si pouštěly děti draka a honily se se psem. Na písčitém okraji u opuštěné betonové zdi, tak akorát vysoké

k sezení, si grilovala skupinka místních a žertovala s rybářem, který si zde rozložil svůj dvojhodinový tábor klidu. Občas zde proběhl osamělý běžec nebo prošla dvojice starousedlíků na procházce kolem řeky. Naproti Bílé skále, označované tak podle dřívější těžby křemence, se koupaly statečné ženy hned u vydlážděné cesty vedoucí do vody.

Nová tvář, starý příběh

Historie tento prostor přepisovala neustále. Nejprve územím protékala řeka, ke které přiléhala rybářská vesnice připomenutá v návrhu ovocnými sady. Původně návrh uvažoval spíše s ovocnými dřevinami jen pro ptáky (trnky, mahalebky), protože se o sad nebude mít kdo starat. Ale nápad sadu vzbudil takové nadšení, že jsme jej na ovoce pro všechny změnili.

Původní překladiště stavebního materiálu a nedařlý přístav jsme připomněli roztroušenými betonovými panely, které jsou motivem pro celý park. Vzniká tak modulární architektura venkovní třídy, sedací terasy, schodů a nášlapů v trávě.

Dostat návštěvníka k řece přes již definovanou cyklostezku se nám zdálo provozně přetížené. Omezili jsme se proto na pár sestupů k vodě. Rozhodli jsme se přivést naopak řeku do parku pomocí čerpání vody přímo z Vltavy. Má podobu větší tůně a po vzoru pražských břehů je zopakována stejná technologie na jejích březích a dně. Člověk se tak bude moci dotknout řeky přímo v ohnisku parku. Ta zvlhčí vzduch ve svém okolí a otevřeným přepadem s hrázkami se vrátí zase zpět.

▲ Pohled na řeku v centrální části parku. Vizualizace Martina Tománková

Svoboda jako výraz architektury

Rozhodli jsme se následovat hlas místa a navrhnout otevřený svobodný prostor. Jak převést svobodu do řeči architektury? Forma by měla být natolik otevřená a uvolněná, aby měl každý návštěvník možnost sám se rozhodnout, kudy půjde. Hlavním diskriminačním nástrojem krajinářských architektů je cesta. Určuje tím do velké míry směr pohybu, může jimi rozdělit prostor na více částí, aniž by vytvářel vertikální bariéry a zároveň jejím materiálem rozhoduje, kdo a jak rychle se na ní pohybuje. Co je ale svobodného na tom, když vám někdo určuje, kudy a kam máte jít? Z této úvahy vznikl nápad vytvořit „rozprsky cest“, které hned za vstupem nabídnou návštěvníkovi najít si vlastní směr, kterým se chce vydat.

„Ve chvíli, kdy liješ do vody kus olova, rozprskne se do tvarů, ze kterých se hádá budoucnost. Dvě ohniska rozdělená mostem. Dva odlišné prostory. Dva rozprsky, které směřují pohyb. Člověk se zastaví, nebo jde dál. Dvě spojnice cest, které lidským krokům nabízejí nekonečné možnosti.“

Dalším demokratickým nástrojem byly materiály, na které se nemusí brát příliš ohled, protože jsou tak odolné a syrové. Pomohly nám k tomu materiály, které se na místě již v různých formách objevovaly. My jsme je jen rozvinuli v logický celek. Šlo o žulovou, vápencovou a křemencovou dlažbu podél řeky, beton a ocel. Většina materiálů byla zamýšlena jako upcylace. Tedy staré kostky, betonové panely po stavbách a topoly, které se zde poměrně hojně vysemeňují. Kompozice parku tak nestojí zcela na předem definovaném rámci architekta.

Bez limitů není inovace

Místo u řeky je svázáno řadou limitů a již v zadání soutěže byla většina limitů rozkryta. Další nalézáme v průběhu inženýringu, jak se smyčka utahuje. Největším limitem je aktivní povodňová zóna, která nedovoluje stavět, ale ani vysazovat ve větší míře stromy. Tím mimo jiné nahrává sukcesnímu přístupu rozvoje parku. Mluvíme o pohyblivé kompozici, která není zafixována v čase, ale v závislosti na managementu a samovolném rozvoji přírodních společenstev. Návrh kombinuje sukcesní i kulturní přístup s předem danou pozicí.

Dalším limitem jsou povodňové zdi, které omezují volný přístup do parku na tři hlavní vstupy. Jedním z hlavních přístupů je zároveň protipovodňová brána s možností průjezdu nákladních aut do části přístavu. Naším cílem bylo se co nejdříve od tohoto vstupu odpojit a nechat člověka dál

bloumat svobodně, jak se mu zamane. K tomu byly u každého vstupu navrženy dva rozprsky. Pojem upcylace také úředník nezná a je administrativně náročné zařadit jej do výkazu výměr podle ÚRS. Deponii starých kostek sice Praha má, ale volně použít ji může pouze správa komunikací. Část projektu tedy převezme v realizaci právě ona, aby mohl být materiál jednoduše použit. Ve výsledku budeme rádi, že se zrealizuje většina našeho společného díla.

Dokáže A3 projektovat park?

Na závěr si dovolím krátké ohlédnutí po vyhrané veřejné soutěži a zadání zakázky. Ač byla soutěž vypsaná velmi svobodně, ne každý úředník se s tím ztotožňoval a již při sestavování podkladů ke smlouvě jsme byli nuceni doložit řadu autorizací, které s velkou pravděpodobností nebude třeba. Dokonce v jednu chvíli jsme měli doložit i spolupráci se zkušenějším kolegou s autorizací A3. Onou úřednicí, která administrovala zakázku, jsem byla označena za „subku“, která nemůže projektovat samostatně park. Díky podpoře komory ČKA, která vydala prohlášení, však řadu požadavků stáhla. Náročné bylo také jednání o smlouvě, která byla napsána tak, že staví úřad do nezměrně silné pozice. S prohlášením úřednice právníckého oddělení „to si musíte rozmyslet vy, zda tu zakázku chcete, nebo ne“ či „a zvládnete tu zakázku vůbec?“ dávala úřadu možnost nakládat s dílem, jak uzná sám. Podařilo se modifikovat smlouvu a včlenit do ní, za jakých podmínek bude probíhat případný autorský dohled následných projekčních prací. Úřad vyřešil svou nejistotu s „mladým“ krajinářským architektem zasmulovním jednoho ze členů poroty jako poradce při jednání.

V době, kdy píšu tento článek, jsme na konci fáze zajišťování souhlasných stanovisek všech dotčených orgánů. Během této fáze se ze mě stal advokát naší vize nejen před investorem, ale také před každým úředníkem, se kterým jsme jednali. Každý z nich sleduje jiné zájmy, které se mnohdy neslučují s původní myšlenkou. To s sebou nese náročnost celého procesu, protože se tato činnost pak dá jen omezeně delegovat.

Krajinářský architekt může být generálním projektantem parku a jsem upřímně ráda, že jako profese v minulosti vnímaná jako „subka sadovek“ se máme o koho opřít. Především o sebe navzájem a o komoru architektů, která zaštiťuje náš obor a většinu veřejných soutěží.



Ing. Tereza Máčová

Autorizovaná krajinářská architektka a zakladatelka ateliéru YYYY. Vystudovala zahradní a krajinářskou architekturu na zahradnické fakultě v Lednici a prostorové plánování v holandském Wageningenu.

Freedom as a space for innovation and creation of the unrepeatable

The text describes the environment of a 2020 public commission of the Park U Vody in Holešovice. The description and the main design concepts of the project are presented along with the issue of up-cycling and environmentally-friendly solutions in the administration of public commissions. The process of actual commissioning and tendering is described along with the stereotypes that still persist and need to be tackled in our practice.

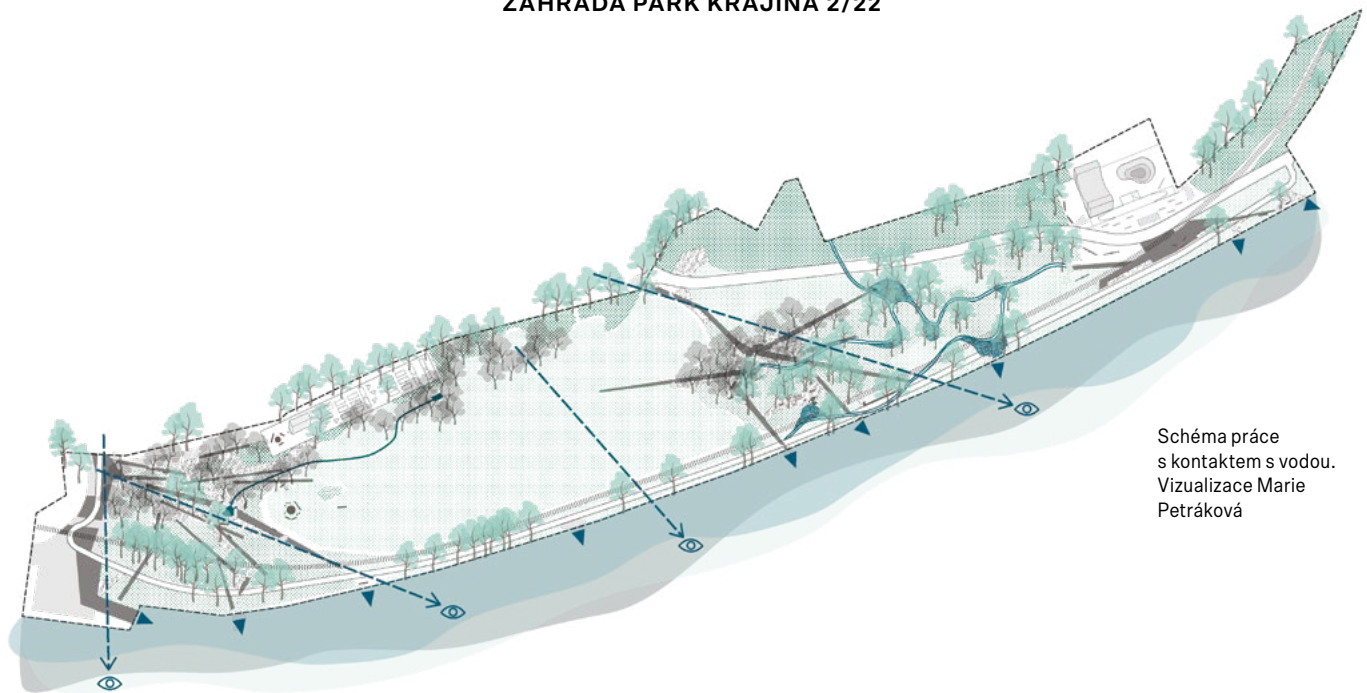


Schéma práce
s kontaktem s vodou.
Vizualizace Marie
Petráková

► Pohled na novou
pozici komunitní za-
hrady a sad s pítkem.
Vizualizace Martina
Tománková

▼ Prostor pro mládež
a uměleckou subkultu-
ru přispívající k diverzi-
tě i k přirozené sociální
kontrole. Vizualizace
Martina Tománková





Dialog duchovní a zemědělské krajiny

▲ Mariánská Týnice,
k níž směřuje pouť,
umocněná obnovenou
alejí s nově vytvoře-
ným odpočívadlem
v polích

Vítězná práce za rok 2021 v soutěži Olověný Dušan

Plasy, Mariánská Týnice, Hubenov a Mladotice jsou významná místa políbená Santiniho rukou. Spolu s dalšími zajímavými lokalitami jsou v plaské krajině rozesety jako perly z přetrženého náhrdelníku, které čekají, až budou jednoho dne opět navlečeny na nit. Práce se zabývá jejich propojením pomocí nových, zaniklých nebo stávajících struktur. Klade důraz na zachování, posílení či vytvoření dramatickosti, pohledových os, rozmanitosti a biodiverzity v krajině. Plaská cesta, jež je stěžejním tématem projektu, vytváří pomyslný dialog mezi duchovní a zemědělskou krajinou.

T: Jan Trpkoš

Plaská krajina, uspaná v minulém století, je stále v určité formě hibernace, navíc ohrožena novými problémy. Kdysi živá krajinná tkáň byla zpřetrhána a narušena a jen jako významné reliktů minulosti zde ční honosné duchovní a světské stavby bez vzájemného propojení a návaznosti na své okolí. Konkrétně se jedná o klášter v Plasích, poutní kostel Zvěstování Panny Marie v Mariánské Týnici, hospodářský dvůr v Hubenově a kaple Jména Panny Marie v Mladoticích.

Tato práce reflektuje problémy současné české krajiny a snaží se různými intervencemi ozdravit a znovu navrátit hodnoty daného území. Zmírnit či zcela zastavit postupnou degradaci krajiny rozdělením rozlehlých lánů polí cestami, travními pásy, remízky, stromořadími a přinést tak nové nebo pozapomenuté hodnoty spojené s naší kulturní historií.

Geometrická kompozice trojúhelníku

Pro tuto krajinu je charakteristické prolínání duchovních a zemědělských rovin. Její dramatickost je zprostředkována cestami vinoucími se zajímavou morfologií a v ní usazenými významnými krajinnými body. Jednotlivá místa se na cestách odhalují a zase mizí ve stínu lesa či kopců. Při hlubším průzkumu map se mezi nimi objevují zajímavé vztahy. Vytvářejí geometrickou kompozici trojúhelníku a posilují myšlenku barokní komponované krajiny. Byl to záměr, či pouhá náhoda? Kompozici a jednotlivá místa lze dále vnímat i na jiné úrovni – spirituální. Nejvýznamnější místa, na kterých se podílel Jan Blažej Santini-Aichel, svou vzájemnou orientací připomínají symbol Božího oka, které je vyobrazeno i na průčelí plaského kláštera a je symbolizováno jeho vrcholy. Samotné oko představuje vševědoucnost, tak jako umístění kostela v Mariánské Týnici, který je středobodem celé kompozice a pomyslným srdcem, k němuž se sbíhají naše zraky i kroky. Paprsky obklopující Boží oko mohou v přeneseném slova smyslu znázorňovat cesty krajinou, které vycházejí ze zmíněného středu nebo k němu směřují.

Obnovení Plaské cesty – dialog mezi duchovní a zemědělskou krajinou

Práce se detailněji zabývá obnovou poničené Plaské cesty, která v současnosti vede ve fragmentech z plaského kláštera k poutnímu kostelu v Mariánské Týnici a dále k hospodářskému dvoru v Hubenově. Snaží se ji zapojit do krajinné tkáně, podpořit osové pohledy, výhledy a umocnit tak emoce každého návštěvníka. Mariánské Týnici a Mladoticím chybělo adekvátní pěší propojení. To bylo nalezeno ve staré opuštěné železnici, ze které byla vytvořena nová

zajímavá spojnice. Vzniká tak příjemně trasovaná cesta a zároveň dochází k zachování důležité historické vrstvy v krajině.

Mariánská Týnice – srdce celé kompozice

Území kolem Mariánské Týnice, jeho pojednání a napojení na kontext okolní krajiny je dalším tématem tohoto projektu. Je zde snaha o znovuoživení navracením dříve fungujících struktur v podobě nové cestní sítě, reflektující původní historické vedení, o restrukturalizaci krajiny, podtržení dramatickosti a napínání smyslu návštěvníků, směřujících k cíli. Důležité bylo vyřešit vizuální obnaženost kostela a jeho napojení na okolní krajinu. Toho je dosaženo pomocí tzv. urbánních kruhů, které vycházejí z urbanismu vesnic a uspořádání obhospodařovaných pozemků kolem jednotlivých stavení. Přechod bylinných zahrad, sadů, pastvin a polí umožňuje zakrytí kostela a vytvoření přirozenějšího rozhraní urbanizovaného prostředí a volné krajiny.

Díky nově vloženým krajinným prvkům se do území navrácí biodiverzita a je potlačena eroze a vysychání hospodářské půdy i celé krajiny.

Zároveň je zde podporován a rozvíjen dialog mezi člověkem a na něj působící krajinou, ve které se pohybuje. Práce je strukturována postupným přibližováním se od širších vztahů a zapojení jednotlivostí do celku až po detailnější řešení konkrétní oblasti – Plaské cesty, na níž jsou dále hlouběji rozvíjena jednotlivá zastavení. Projekt byl zpracován v zimním semestru 2020 v ateliéru Salzmanna – Bečvářová.

▼ Kostel v Mariánské Týnici nově zahalený v zeleni z ovocných stromů



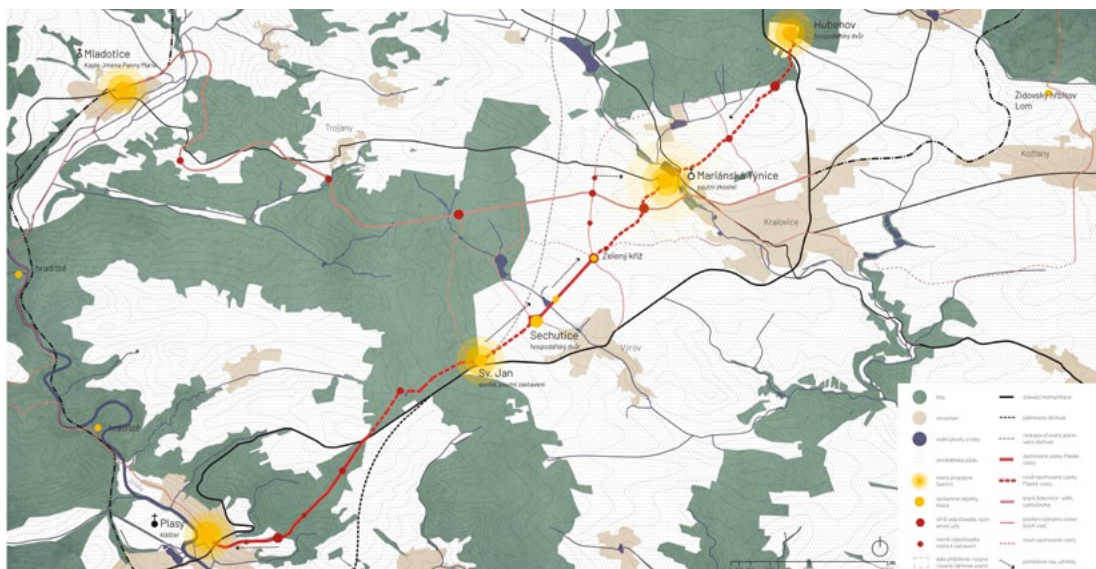
TÉMA: SOUTĚŽE



▲ Nově vytvořené místo k odpočinku u sochy sv. Jana Nepomuckého

► Navržená spojnice mezi Mariánskou Týnicí a Mladoticemi. Pěší stezka je vedena po staré opuštěné železnici, díky čemuž je zachována jedna z historických vrstev krajiny

▼ Celková situace, ukazující širší vztahy v plaské krajině spolu s navrhovanými zásahy



Bc. Jan Trpkoš

Student 2. ročníku magisterského studia oboru Krajinářská architektura na FA, ČVUT v Praze. V roce 2019/2020 absolvoval stáž v Drážďanech v krajinářské kanceláři Rehwaldt Landschaftsarchitektur. Ve svém oboru se zaměřuje především na městské prostředí, tvorbu veřejných prostranství různých měřítek a práci s kulturní krajinou. Zajímá se o symbiózu architektury, přírody a umění.

Dialogue between spiritual and agricultural landscape

Plasy, Mariánská Týnice, Hubenov, Mladotice. These are important places touched by Santini's hand, which, along with other interesting places, are scattered in the Plasy landscape like pearls from a broken necklace, waiting for one day to be put on a thread that connects them and makes them shine again. This work deals with the linking of important places in the landscape through new, extinct, or existing structures with an emphasis on preserving, underlining, strengthening, or creating drama, visual axes, diversity, and biodiversity in the landscape. The work seeks a dialogue between the spiritual and agricultural landscape.

Nebezpečné rostliny v zahradách a parkových úpravách

Vítězná závěrečná práce za rok 2021 v každoročně vyhlašované soutěži vyšší odborné školy České zahradnické akademie Mělník.

Při plánování výsadby v zahradách a veřejném prostoru je třeba myslet i na případnou toxicitu rostlin, zvláště pokud se v takových místech budou pohybovat malé děti, které se mohou otrávit například jedovatými plody. Při výběru konkrétní rostliny nezáleží pouze na tom, zda obsahuje toxické látky, ale i na jejich množství a atraktivitě jedovatých částí. Jiné riziko si můžeme dovolit v zahradě mateřské školy, a jiné v zámeckém parku. Získat kvalitní informace o tom, které rostliny jsou potenciálně rizikové a které úplně bezpečné, nebývá mnohdy snadné.

T: Lenka Dundelová

S problematikou bezpečnosti rostlin, jejíž nedílnou součástí je i riziko otrav lidí či domácích mazlíčků, se potýká nějakým způsobem každý, kdo plánuje výsadby ať v soukromých zahradách či na veřejných prostranstvích. S častými požadavky na absolutní „nezávadnost“ se setkáme zvláště tam, kde se vyskytují malé děti. To pak vede k používání malého spektra takzvaně bezpečných taxonů a omezuje možnosti kreativního a inovativního pojetí nových výsadby. Logicky tedy vzniká poptávka po kvalitních zdrojích informací o jedovatosti rostlin a rizicích poškození zdraví.

Nalézt takové informace na jednom místě, ve strukturované formě včetně cizokrajných druhů a ideálně v českém jazyce by významně usnadnilo práci. Kvalitní zdroje informací máme pro domácí druhy, problémem je, že uvádí pouze jedovaté rostliny. Pokud rostlinu v publikaci nenalezneme, je možné, že tam není proto, že je bezpečná, ale důvodem může být také to, že ji autoři pouze nezařadili. Pro informace k cizokrajným rostlinám musíme do zahraničních publikací a například k některým asijským druhům nejde informace o jedovatosti vůbec dohledat. Proto jsem se pokusila v rámci své absolventské práce na VOŠ ČZA v Mělníce vytvořit databázi s informacemi o jedovatosti rostlin, která by reflektovala potřeby zahradníků a projektantů.



Ukázalo se, že je velmi složité až nemožné získat validní informace k některým rostlinám a jde o časově náročnou činnost, proto jsem zúžila okruh zpracovávaných rostlin pouze na listnaté stromy. Získané informace jsem zpracovala do tzv. karet dřevin a na jejich základě jsem pak hodnotila pět vybraných faktorů na stupnici 1–4(3) – čím vyšší číslo, tím vyšší riziko poškození. Výsledkem jsou souhrnné tabulky srovnávající dřeviny dle těchto rizikových vlastností.

▲ Jerlín (*Sophora japonica*) je pro prostředí, kde pobývají malé děti, nevhodnou dřevinou

Hodnocené faktory

Jedovatost rostliny, tedy zda se v některých jejích částech nachází chemické látky, jejichž konzumace (nebo jiný druh expozice) vede k poškození zdraví a jak moc jedovaté jsou. Například konzumace většího množství bukvic (plod *Fagus sylvatica*) způsobuje „pouze“ podráždění a křeče v zažívacím traktu, naproti tomu konzumace lusků nebo i jiných částí štědřence (*Laburnum anagyroides*) vede ke smrtelným otrávám.

Vlastní riziko poškození zdraví je vázáno na přítomnost jedu, ale hlavně na velikost dávky, která by ke smrti či trvalým následkům vedla. Příkladem může být dobře známý kyanogenní glykosid amygdalin a příbuzné látky, které štěpením v organismu uvolňují prudce jedovatý kyanovodík způsobující smrt v důsledku neschopnosti živých buněk přijímat vzdušný kyslík. Zatímco v hořkých mandlích (plod *Prunus amygdalus* var. *amara*) se nachází až 5 % a smrtící dávka pro děti se udává 6–10 semen, u dospělých okolo 60 semen. V jadércích některých jablek (semena některých druhů *Malus* sp.) se amygdalin také může vyskytovat, ale je obsažen v tak malém množství, že je běžně konzumujeme a těžko bychom označili jabloně za jedovaté dřeviny.

Dalším zásadním faktorem je atraktivita jedovatých částí – zatímco jedovaté červené bobule snadno zaměnitelné s ovocnými druhy jsou vysoce rizikové, konzumace velkého množství hořké kůry či kořenů je spíše nepravděpodobná.

Alergenita a jiné nebezpečné vlastnosti jako například velké trny nebo lokálně dráždivé látky jsou dalšími vlastnostmi rostlin, které jsem do hodnocení pro komplexnost zařadila.

Praktická ukázka použití dat

Vytvořený materiál nenabízí ultimátní řešení rozdělení dřevin na zakázané a povolené, ale informace, na základě kterých se může jeho uživatel validně rozhodnout, jak je vybraný taxon rizikový z pohledu toxicity ve vztahu ke konkrétnímu použití. Jak lze pracovat s daty – kartami jednotlivých dřevin a souhrnnými tabulkami při výběru stromů na konkrétní stanoviště, představuji na následujících modelových příkladech.

Výsadba v zahradě mateřské školy

Pro výsadbu v zahradě mateřské školy uvažujeme o středně velkém kvetoucím stromu. Zvažovanými alternativami jsou jerlín (*Sophora japonica*), okrasný akát (*Robinia pseudoacacia* 'Frisia') a morušovník (*Morus alba*).

U jerlínu v tabulkách dohledáme, že jedovatost a riziko poškození zdraví nabývají hodnot 4 a atraktivita jedovatých částí hodnoty 3. Je tedy naprosto zřejmé, že dřevina není vhodná do prostředí, kde se budou vyskytovat malé děti.

U akátu nalezneme jedovatost 2, riziko poškození zdraví 2–3 a atraktivitu 3. Jedná se tedy o rostlinu kontroverzní. V kartě dřeviny se pak dočteme, že smrtelné otravy jsou nepravděpodobné, konzumace velkého množství lusků však může vést k neklidu a oblužení, malé dávky toxinů, například i při sání nektaru z květů, mohou vyvolat nevolnost a zvracení. Navíc mladé větévky jsou silně trnité. Po komplexním zhodnocení je tedy dřevina k malým dětem také nevhodná.

U morušovníku pak nalezneme pro jedovatost i riziko poškození zdraví hodnoty 1, jedná se tedy o strom nejedovatý. V atraktivitě dohledáme hod-



PharmDr. Lenka Dundelová DiS.

Autorka je profesí farmaceutka, rostliny jsou jejím koníčkem, který ji zavál až ke kombinovanému studiu VOŠ ČZA Mělník – obor zahradní a krajinná tvorba.

Souhrnná tabulka vybraných dřevin z diskutovaných příkladů.

Čím vyšší číslo, tím vyšší riziko, barevná symbolika jako semafor

Dřevina latinsky	Dřevina česky	Jedovatost (1-4)	Riziko poškození zdraví (1-4)	Atraktivita (1-4)	Alergenita (1-4)	Jiné nebezpečné vlastnosti (1-3)
<i>Morus</i> sp.	morušovník	1	1	4	4	1
<i>Robinia pseudoacacia</i>	trnovník bílý	2-3	2-3	3	2	2
<i>Sophora japonica</i>	jerlín japonský	4	4	3	2	1



Ukázka karty dřeviny

notu 4, jejímž důvodem jsou chutné plody. Alergenní potenciál je 3, tedy rostlina není sledovaným alergenem, ale alergizovat může. Ze tří zamýšlených variant se tak jedná o nejvhodnější alternativu.

Výsadba do vnitrobloku kancelářských budov

Druhým příkladem může být výsadba dřevin do vnitrobloku kancelářských budov. Pro jednoduchost budeme vybírat mezi týmiž druhy jako v předchozím případě.

Jerlín, jak již bylo uvedeno, je prudce jedovatou rostlinou, riziko konzumace rostlinných částí dospělými zaměstnanci je minimální, pro atraktivitu lusků však nelze zcela pominout. Proto je vhodné ke stromům umístit informační cedule nebo zajistit, aby byli zaměstnanci o potenciálním riziku informováni.

Akát je možné považovat v prostředí dospělých za bezpečnou rostlinu z hlediska toxicity.

Morušovník, přestože se jedná o rostlinu nejedovatou, je do zamýšleného prostoru spíše nevhodný. Atraktivní plody mohou lákat a vést k poškození dřeviny při samovolném sklizení. Rozšlapané plody pak mohou vést k problémům s úklidem v rizikových měsících. Pominout nelze ani alergen-

ní potenciál. V objektu, který bude pravděpodobně vybaven klimatizací, může být pyl touto cestou distribuován do kanceláří. Jedná se tedy nejméně vhodnou alternativu.

Závěr

Určitě by bylo velkou chybou se toxickým rostlinám absolutně vyhýbat. Navíc i u běžných rostlin, které jsou považovány za bezpečné, při bližším prozkoumání můžeme zjistit, že jsou poměrně dost jedovaté, například již zmiňované akáty. Daleko účelnější než vysoce toxické rostliny eliminovat je výsadba na chráněná místa a edukace, například formou tabulí. Nádherný strom/keř štědřenec odvislý (*Laburnum anagyroides* L.) může být například vysazen v oplocené části školní zahrady, kam nemají děti bez dozoru přístup, a již od první třídy může probíhat edukace, že se jedná o prudce jedovatou rostlinu se smrtícím potenciálem. V případě, že by si pak někdo do soukromé zahrady v blízkosti plotu štědřenec vysadil, budou jej lidé znát a riziko otravy z důvodu záměny bude minimální. Naproti tomu u neznalých lidí byly popsány hojné otravy, a to nejen u dětí.

Hazardous plants in gardens and parks

The article presents a graduate thesis entitled Hazardous plants in gardens and parks, which focuses on poisonous plants, specifically deciduous trees. The text analyses the species from multiple perspectives: if they contain any poisonous substances, how much, how attractive the poisonous parts are, etc., also covering other hazardous aspects of the plants to provide comprehensive information on the potential risk of the health hazard. Gardeners, planners and designers thus get a practical handbook to assist them in choosing the right species for a specific site.

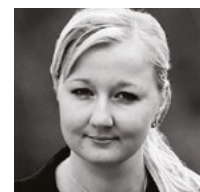


Revitalizace Moskevské ulice v Praze, hlavní cena za nejlepší realizaci dopravní stavby a proměny ve veřejném prostoru. Autor Jakub Cigler Architekti, foto Anna Salingerová

Aktivní mobilita a Cena Víta Brandy

V nedávné době jsem měla možnost zasedat v porotě Ceny Víta Brandy, což je velice zajímavá přehlídka dopravních staveb, které obohacují veřejný prostor – jsou dobře zvládnuté nejen technicky, ale i koncepčně a současně citlivě zasazené do okolního prostředí a příjemné pro uživatele. Soutěž je určena především městům a obcím k prezentaci dopravních staveb nebo jiných opatření, kterými se zlepšily podmínky pro aktivní mobilitu, trávení volného času a kultivaci veřejného prostoru.

T: Martina Havlová



Ing. Martina Havlová, Ph.D.

Autorizovaná krajinařská architektka České komory architektů, zabývající se mimo jiné cíleným leteckým snímáním a jeho možnostmi využití pro projekční práce. Je členkou České asociace pro krajinařskou architekturu a Společnosti pro zahradní a krajinařskou tvorbu, kde 8 let působila v Revizní komisi Společnosti a nově je členkou Správní rady Společnosti.

Aktivní mobilita v zastavěném území nepochybně šetří místo, nevytváří emise a obecně má pozitivní účinky na zdraví člověka. Ovšem je třeba si uvědomit, že i cyklisté nebo pěší představují formy dopravy a stejně jako ostatní mají své požadavky na dobrou infrastrukturu. Tato doprava musí být zaměřena také na docházkové a dojezdové vzdálenosti, které jsou trasovány v příjemném a bezpečném prostředí a provozu. Mimo jiné je nutné zaměřit se na skupiny občanů (děti, mládež, senioři, osoby se zvláštními potřebami), které se často z různých důvodů potýkají s vážným omezením své mobility v daném území. Toto vše klade nároky na veřejný prostor jako takový, kdy je s jeho kvalitou je jednoznačně spjata i kvalita veřejné zeleně.

Doprava jako problém

Jak ukazují dlouhodobé statistiky, Češi dopravu ve městech považují za stále větší problém. Od roku 1993 se zvýšil počet kilometrů, který každý z nás v autě za rok průměrně ujede, bezmála o polovinu. Zároveň v tomto období klesla na polovinu průměrná obsazenost osobních automobilů. Automobilová doprava zejména ve městech tak logicky naráží na své limity, navíc působí negativně na zdraví obyvatel i globální klima. Cílem soutěže o Cenu Víta Brandy je ukázat dopravní stavby a opatření, které představují rozvoj aktivní mobility a zároveň kultivují městské prostředí. Spojení dopravy, architektury, krajinářské architektury a hospodaření s dešťovými vodami by mělo být stavebním kamenem všech takových staveb.

Do ročníku 2022 se přihlásilo rekordních 54 staveb. Vybírat z tolika realizací, navíc velmi různorodých, nebylo jednoduché. O vítězích rozhodla devítiletná porota složená ze zástupců organizací zaměřených na tematiku dopravy, architektury, urbanismu, krajinářské architektury, výtvarného umění a ochrany životního prostředí, aby bylo na téma nahlíženo opravdu v celé šíři problematiky.

Výsledky soutěže

Hlavní cenu za nejlepší realizaci dopravní stavby a proměny ve veřejném prostoru si odnesl ateliér Jakub Cigler Architekti za revitalizaci Moskevské ulice v Praze. Tento projekt oproti původnímu stavu navýšil pěší plochy o 85 % a naopak ponížil plochy vozovky o 56 %. Do ulice přibýlo 1,9 km cyklostezek a pruhů a 156 stromů. Ulice byla vybavena různými druhy městského mobiliáře, který zvýšil obytnost a podtrhl její význam jako důležité obchodní třídy v území.

Zvláštní cena za opatření pro chodce byla udělena Ateliéru Fontes za projekt cesty podél Staré Poňávky nad sídlištěm Komárov v Brně. Tento projekt slučuje revitalizaci vodního toku, založení parkové

plochy a díky síti pěších cest a lávek zlepšuje přístupnost územím a umožňuje kontakt návštěvníků parku s tekoucí vodou.

Cena za opatření pro cyklisty byla udělena městu Třebíč za plošná opatření pro cyklisty. Smyslem řešení bylo nabídnout taková opatření, aby byli obyvatelé i návštěvníci dostatečně motivováni pro častější využití jízdního kola a překonali tak zásadní bariéru – obavu o bezpečnost. Opatření se dotkla prakticky celého města a došlo i k vytvoření městského cyklo-okruhu, to vše v rekordním čase tří měsíců.

Speciální cenu poroty obdržela komunitní skupina místních dobrovolníků města Strmilov za projekt Cesty strmilovské vody. Porota ocenila zejména osobní nasazení tvůrců a oživení sousedských vztahů v obci. V hlasování veřejnosti byl oceněn projekt Mikroregionu Ivančicko Cyklostezka Oslavany – Ivančice.

Pohled porotce

Jako porotce soutěže zastupující Českou asociaci pro krajinářskou architekturu (ČAKA) jsem příjemně překvapena, kolik výborných projektů vzniká v regionech a že nejsou vázány jen na velké aglomerace. Za těmito počiny často stojí silné osobnosti, úsilí a práce jednotlivců, což je třeba výrazně ocenit. Běžný uživatel často nevidí množství práce (často legislativní), která stojí za vznikem třeba jen drobné dopravní úpravy, jež zajistí kupříkladu bezpečnou cestu dětí do školy (více o této tematice v minulém vydání tohoto časopisu, pozn. red.). V rámci hodnocení projektů bylo zcela stěžejní multioborové složení poroty, jelikož kolegové z jiných profesí dokáží na projektech ocenit věci, kterých si naše profese nemusí ani povšimnout. Pro mě osobně byly zajímavé tzv. chráněné cyklopruhy zvyšující se bezpečnost cyklisty tím, že se parkující vozidla umísťují po jeho levé ruce, přestože toto řešení komplikuje uspořádání dopravy v profilu komunikace (využívá se například ve Vajnorské ulici v Bratislavě).

Doporučuji čtenářům prohlédnout si všechna přihlášená díla, budou jistě inspirací a potěšením, kolik dobré práce se za poslední roky odvedlo. Na webu www.cenavitabrandy.cz najdete všechny přihlášené projekty včetně vítězů v jednotlivých kategoriích. Úzké nominace poroty, která vybrala 25 nejlepších projektů, představí sborník, který bude k dispozici v druhé polovině roku na webu a na akcích spolku Partnerství pro městskou mobilitu.

Zástupci odborné veřejnosti i účastníci soutěže se shodli na tom, že ocenění pro dopravní stavby s přesahem do veřejného prostoru, urbanismu a krajinářské architektury je v našich podmínkách unikátní a velmi potřebné. Podobná soutěž v tužemsku chyběla a příklady mohou být inspirací i pro další města a regiony.

Architekt Vít Branda (1963–2009), jehož jméno soutěž nese, je autorem lávky na nábřeží Maxipsa Fika v Kadani. Řešení lávky kopírující skalní masiv v souvislosti s využitím navazujícího nábřeží a stezky je v českých podmínkách výjimečné a bylo nominováno mezi nejlepší evropské stavby posledních let.

Spolek Partnerství pro městskou mobilitu, který soutěž organizuje, se věnuje problematice městské a regionální mobility a podporuje kvalitní proměny veřejného prostoru. Přihlášené projekty najdete na webu iniciativy CityChangers, jejímž cílem je zlepšení situace v dopravě a jejím plánování. Více na www.citychangers.eu.

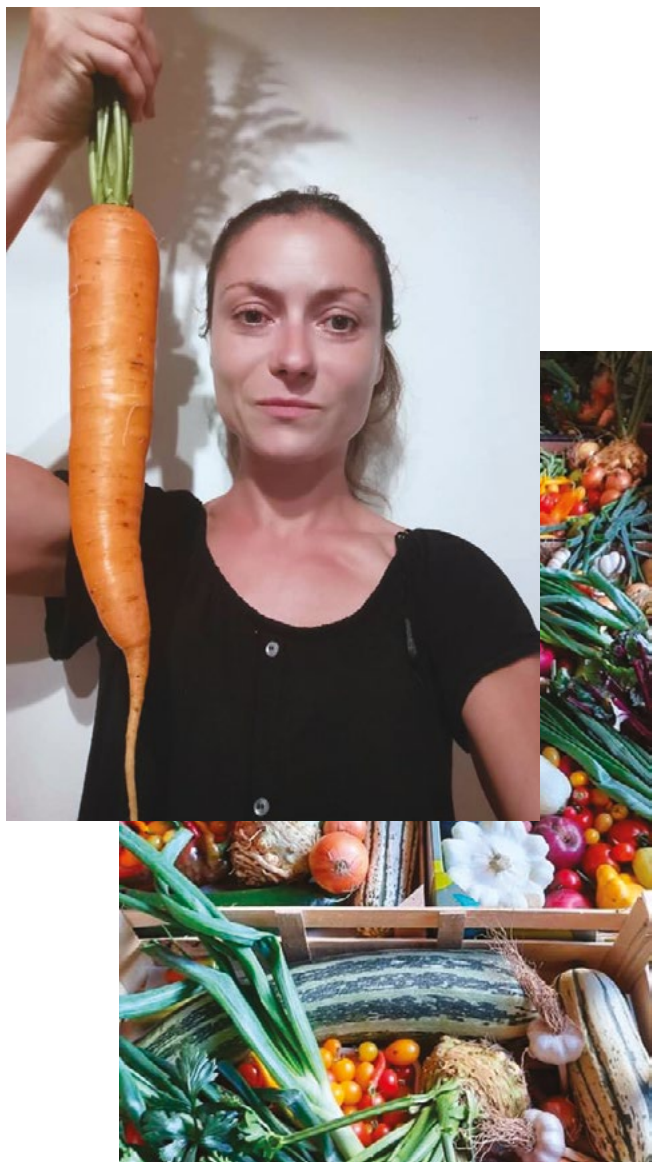
Active mobility and Vít Branda Prize

The Vít Branda Prize is a show of transportation structures in the public space – such that are well designed in both technical and conceptual terms, and at the same time well incorporated into their surroundings and user-friendly. The primary aspect that the competition takes into consideration is support of active mobility, i.e. especially pedestrian and bicycle transport. The main prize for the best implemented transportation project and transformation in a public space went to Jakub Cigler Architekti for their revitalisation of Moskevská Street in Prague.

Nech brouka žít

Už moje babička říkávala, že bojovat s přírodou je tak marné jako uklízet pokoj, ve kterém si hrají děti. Nemáte šanci vyhrát...

T+F: Lenka Šulcová



Léta strávená v zahradách zákazníků a posledních šest let na mé zeleninové farmě mě naučila, že mnohem efektivnější než vést neustálý boj je pokorně přírodě naslouchat, pozorovat ji a učit se jejím zákonitostem.

Mnoho pěstitelů si v honbě za dokonalým trávníkem bez jediné sedmikrásky či plevelu prostým zeleninovým záhonem neuvědomuje, jak svými zásahy mohou snadno narušit křehkost celého ekosystému a jak dlouho pak trvá jeho uzdravení.

Když kolikrát vidím ten chemický arzenál v kůlničkách svých zákazníků, za který by se nemusela stydět středně velká chemička, je mi z toho úzko. Vždy slyším pana Kuku, jak zpívá: „Nech brouka žít.“ O to víc, když se pak majitelů zeptám, kam dávají ty nespotřebované zbytky postřiků. Odpověď bývá až na výjimky stejná – vše skončí v popelnici na bioodpad spolu s posekanou trávou, tedy v kompostárnách. Je pak tedy radost si něco takového přivést k sobě na zahradu ve víře, že jí dáváte to nejlepší – kompost.

Před šesti lety, v začátcích mého farmaření, jsem věděla jediné – že to chci zkusit jinak. Bez hubení všeho, co se hne, bez umělých hnojiv, vlastně se vrátit do dob, kdy žádné pesticidy neexistovaly, vše se obdělávalo ručně a lidé byli s přírodou mnohem více spjatí, protože pro ně znamenala to nejdůležitější – obživu. Jednala jsem ale kolikrát velmi zbrkle a nerozvázně, výsledky chtěla vidět hned. Až ta metráž mě zastavila. Jako by mi půda sama říkala: „Zpomal, sedni si, přemýšlej.“ Pamatuji si ten moment vlastně do teď.

Seděla jsem v poněkolkáté ve vypletých jahodách, kde bylo pýru víc než listů jahod, koukala na západ slunce a chtělo se mi praštit s motýčkou a vše vzdát. V tom však přišel nápad dát půdě na polí čas na zotavenou, postavit vysoké záhony a pěstovat prozatím v nich. A protože díky nim odpadly hodiny strávené při pletí, měla jsem více času začít luštit signály, které mi pole vysílalo. Začala jsem se zajímat, co za rostliny na něm roste, proč některé rostou jako Adély, a jiné živoří, a v různých knihách hledala odpovědi. Najednou to všechno do sebe začalo zapadat.

Všudypřítomný pýr se mi snažil sdělit, že půda je utužená, bez půdního vzduchu, v disbalanci jsou i některé prvky.

A tak jsem se snažila do mé půdy vrátit život. Od sousedů si brala piliny a z kontejneru přistavených v obcích si odvážela shrabané listy (tam jsem jezdila vždy k večeru, neb na mě koukali jako na blázna, cože to vlastně „kradu“). Na školní statek jsem si jezdila nejdřív s kbelíky pro hnůj, časem s károu, neb toho není nikdy dost, že... Vysévala jsem zelené hnojení, starou slámu využila jako mulč, začala jsem pěstovat a kombinovat různé zeleniny a květiny.

A hle, vyplatilo se. Půda je znovu plná života, domov si u mě našli hadi, ježčí rodinka, u jezírka mlok a vyhlížím dudka, toho bych na farmu moc chtěla.

Trvalo několik let, než se celý ekosystém dostal zpět do určité rovnováhy, a každý rok vidím další pokroky. A přitom stačilo tak málo – být trpělivá. Dát přírodě čas na svou práci a jen si užívat, jak dokonalá ve své podstatě je.

SPECIÁLNÍ ARBORISTIKA



- péče o senescentní stromy
- řešení kolize stromů se stavbou
- šetné výkopy v kořenovém prostoru technologií AIR SPADE
- vylepšování stanovištních podmínek
- mikro-injektáže (ochrana proti škůdcům)
- makro-injektáže (zlepšení fyziologické vitality)

Komplexní ošetření platanu při rekonstrukci budovy AVU, Praha 7 (pro TSK Praha, říjen 2019)

- ošetření stromu řezem (redukce, symetrizace koruny)
- šetné přerušení kořenů kolidujících se stavbou
- osazení zásakového systému pro dešťovou vodu
- instalace systému podpěr

BAOBAB – péče o zeleň s.r.o.

Alšova 5/3 | 252 62 Únětice

tel.: 603 256 754 | e-mail: ruzicka@baobab.cz

Pečujeme o stromy od roku 1996



www.baobab.cz

LacBalsam FlexSkin

Ochranný nátěr listnatých stromů

Použitelný na ovocné a okrasné dřeviny, volnou zeleň i lesní porosty.

Speciální elastický nátěr bílé barvy (pastové konzistence), který u nově vysazovaných stromů chrání mladý kmenek listnatých stromů proti mrazu a slunečnímu záření.

Nanášá se neředěný v jedné vrstvě na očistěný kmenek. Díky své elasticitě „roste“ s kmenem stromku. Životnost je cca 5 let a poté je přípravek samovolně odbouráván na ekologicky šetrné složky.

Výhody

- jednosložkový (nanášá bez nutnosti základového nátěru)
- nanášá se bez ředění (okamžitá aplikace z kyblíku)
- aplikační štětec lze snadno vyčistit vodou
- elastický – neomezuje růst stromu („roste“ spolu s ním)
- volně prodejný (není zařazen mezi pesticidy) – snadno skladovatelný bez zbytečné administrativy a různých povolení
- nejedovatý pro člověka i zvěř
- ekologicky odbouratelný
- snadná kontrola a případná obnova nátěru u ošetřených stromů
- nepodléhá vandalství
- výrazná úspora nákladů na ošetření stromků ve srovnání s tradičními metodami – jutové omotávky, rákosové rohože apod.

Balení

- 400 g PE tuba s aplikačním štětcem
- 1 kg PE kyblík
- 3 kg PE kyblík s brusným roumem
- 6 kg PE kyblík s brusným roumem

Skladování

0 – 30° C

Vydatnost

1 kg = cca 10 stromků



ARBORISTICKÁ OBCHODNÍ s.r.o.

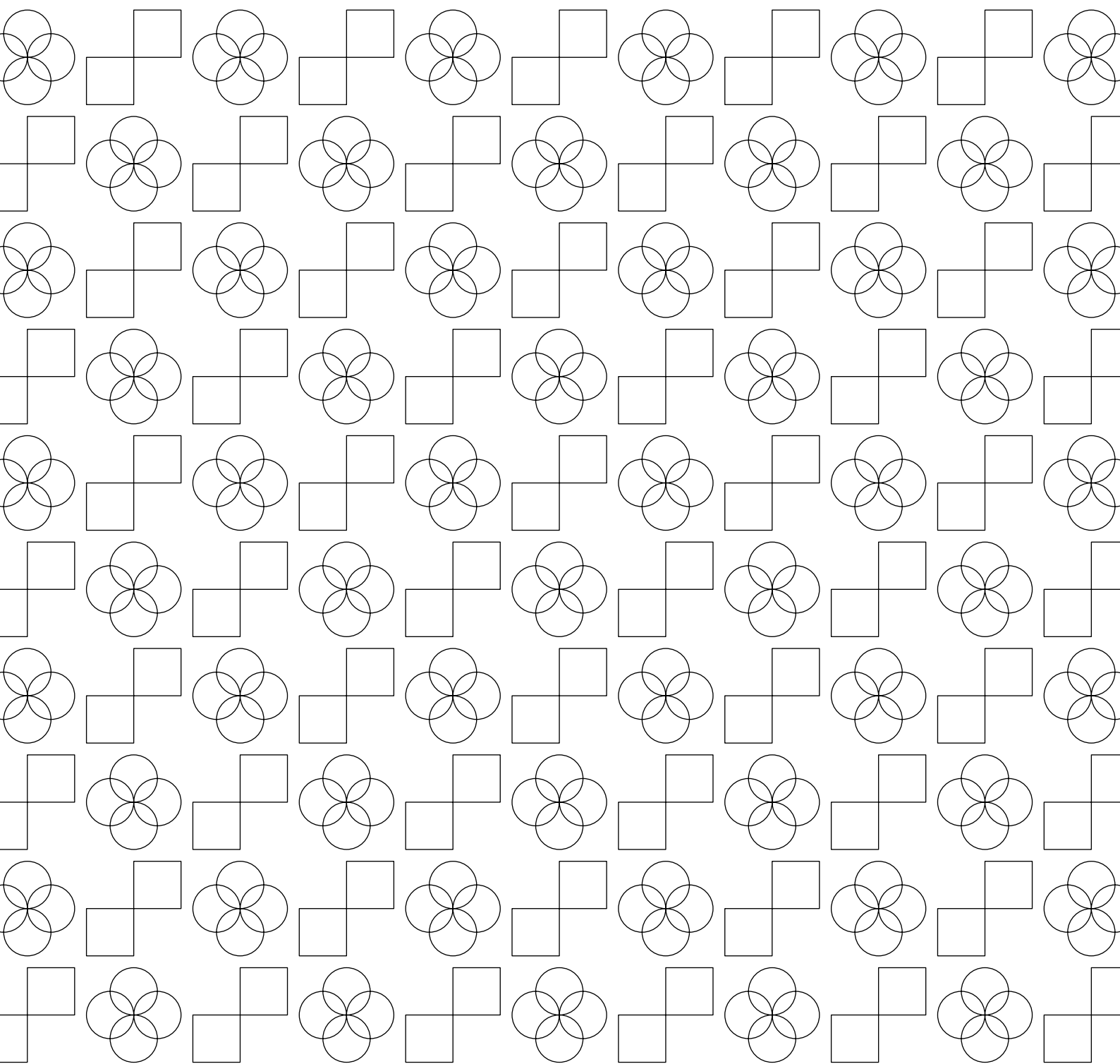
Ing. Jiří Borský – jednatel

Přehýšov 57, 330 23 Nýřany

Tel.: +420 603 810 050

E-mail: info@arborobchod.cz

www.arborobchod.cz



Společnost pro zahradní
a krajinářskou tvorbu